

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**ROLE ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ V SYSTÉMU
PREVENCE KRIMINALITY V PLZEŇSKÉM
KRAJI**

Autor práce: Jana Nesvadbová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL. M.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2025

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jana Nesvadbová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Role školských zařízení v systému prevence kriminality

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Role of School Facilities in the Crime Prevention System

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

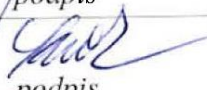
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): prosinec 2024

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je posoudit roli školských zařízení v systému prevence kriminality v Plzeňském kraji a zhodnotit jejich přínos při snižování rizikového chování dětí a mládeže. Vedlejším cílem práce je zmapovat preventivní programy a aktivity realizované školami v rámci prevence kriminality.

Student: Jana Nesvadbová, DiS.	4.12.2024 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.	7.12.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	12.12.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	11.12.2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	20.1.2025 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Milanu Kocíkovi, MBA, LL. M.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

NESVADBOVÁ, J. *Role školských zařízení v systému prevence kriminality v Plzeňském kraji: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2025. 67 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M.

Klíčová slova: školství, mládež, prevence, kriminalita

Práce se zaměřuje na analýzu a hodnocení významu škol jako klíčových aktérů v prevenci kriminality. Práce se zabývá tím, jak školská zařízení přispívají k ochraně dětí a mládeže před rizikovým chováním a sociálně patologickými jevy. V rámci teoretické části je zpracováno základní pojmosloví a koncepce prevence kriminality, s důrazem na specifika Plzeňského kraje. Dále se práce zaměřuje na preventivní programy a aktivity, které jsou realizovány ve školách, a analyzuje spolupráci škol s Policií České republiky. Cílem je posoudit efektivitu těchto programů a jejich vliv na snížení výskytu delikventního chování mezi žáky. Získané poznatky by měly přispět k lepšímu porozumění roli škol v celkovém systému prevence kriminality a poskytnout doporučení pro zlepšení preventivních aktivit v regionu. Práce vychází z analýzy dostupných odborných zdrojů, legislativních dokumentů a konkrétních případových studií, které ilustrují úspěšné přístupy a metody v oblasti prevence kriminality ve školství. Tímto způsobem se bakalářská práce snaží přispět k rozvoji efektivních strategií prevence kriminality v Plzeňském kraji a podpořit bezpečné prostředí pro vzdělávání dětí a mládeže.

ABSTRACT

NESVADBOVÁ, J. *The Role of School Facilities in the Crime Prevention System in the Pilsen Region: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2025. 67 pgs. Supervisor: JUDr. Milan Kocík, MBA, LL.M

Key words: education, youth, prevention, criminality

The thesis focuses on the analysis and evaluation of the importance of schools as key actors in crime prevention. The thesis examines how school facilities contribute to the protection of children and youth from risky behaviour and socially pathological phenomena. In the theoretical part, the basic terminology and concepts of crime prevention are elaborated, with an emphasis on the specifics of the Pilsen Region. Furthermore, the thesis focuses on prevention programmes and activities implemented in schools and analyses the cooperation of schools with the Police of the Czech Republic. The aim is to assess the effectiveness of these programmes and their impact on reducing the incidence of delinquent behaviour among pupils. The findings should contribute to a better understanding of the role of schools in the overall crime prevention system and provide recommendations for improving prevention activities in the region. The work is based on the analysis of available professional sources, legislative documents and specific case studies that illustrate successful approaches and methods in the field of crime prevention in education. In this way, the bachelor's thesis seeks to contribute to the development of effective crime prevention strategies in the Pilsen Region and to promote a safe environment for the education of children and youth.

Obsah

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 PREVENCE KRIMINALITY	11
2.1 Prevence kriminality a její úrovně.....	12
2.2 Systém prevence kriminality v České republice	14
2.2.1 Republikový výbor.....	15
2.2.2 Krajská úroveň	16
2.2.3 Místní úroveň	16
3 SUBJEKTY PREVENCE KRIMINALITY	18
3.1 Ministerstvo vnitra ČR	18
3.2 Ministerstvo spravedlnosti ČR	18
3.3 Policie ČR.....	19
3.4 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.....	20
3.5 Probační a mediační služba	21
3.6 OSPOD	21
4 VZDĚLÁVACÍ INSTITUCE	23
4.1 Struktura školského systému v ČR podle školského zákona.....	23
4.2 Mezinárodní klasifikace vzdělávání (ISCED).....	24
4.3 Typy škol a školských zařízení	26
4.3.1 Mateřské školy	26
4.3.2 Základní školy	26
4.3.3 Střední školy	27
4.3.4 Vyšší odborné školy	28
4.3.5 Vysoké školy	28
5 ROLE ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ V PREVENCI KRIMINALITY	29
5.1 Školní metodik prevence	29

5.2	Spolupráce škol s Policií ČR, OSPOD, neziskovými organizacemi	30
5.3	Preventivní programy	31
5.3.1	Minimální preventivní program	31
6	PREVENCE KRIMINALITY V PLZEŇSKÉM KRAJI.....	33
6.1	Charakteristika Plzeňského kraje	33
6.2	Programy prevence kriminality v Plzeňském kraji	35
6.2.1	Diakone západ.....	36
6.2.2	Daleko hled'	36
7	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	38
7.1	Vyhodnocení dotazníkového šetření	39
7.2	Vyhodnocení hypotéz	54
	Závěr	58
	Seznam použitých zdrojů	60
	Seznam zkratk	63
	Seznam tabulek a grafů	64
	Seznam příloh.....	65
	Přílohy	66

ÚVOD

Prevence kriminality patří mezi klíčové nástroje pro snižování rizikového chování a ochranu společnosti před negativními sociálními jevy. Vzdělávací instituce hrají v tomto procesu zásadní roli, protože mají přímý vliv na formování hodnot a postojů mladé generace. Školy nejen předávají znalosti, ale také vytvářejí prostředí podporující zdravé sociální vztahy a posiluje u žáků povědomí o důsledcích rizikového chování.

Tato práce se zaměřuje na význam preventivních aktivit realizovaných ve školských zařízeních Plzeňského kraje. V současnosti čelí česká společnost mnoha výzvám spojeným s nárůstem různých forem kriminality, přičemž mládež představuje jednu z nejzranitelnějších skupin. Právě školní prostředí může významně přispět k prevenci těchto jevů prostřednictvím cílených programů a spolupráce s odbornými institucemi.

Hlavním cílem práce je analyzovat způsoby, jakými školská zařízení v Plzeňském kraji přispívají k prevenci kriminality, a zhodnotit efektivitu metod a programů, které jsou v této oblasti realizovány. Pozornost bude věnována spolupráci škol s Policií České republiky a dalšími subjekty působícími v oblasti prevence rizikového chování. V rámci této spolupráce se školy nejen snaží informovat žáky o potenciálních rizicích, ale také vytvářejí bezpečné a podporující prostředí, které přispívá k prevenci sociálně patologických jevů.

Teoretická část práce se zaměří na vymezení klíčových pojmů souvisejících s prevencí kriminality, přičemž budou zohledněna specifika Plzeňského kraje. Dále bude rozebrána problematika prevence ve školském prostředí, a to se zaměřením na konkrétní aktivity a programy, které školy realizují ve spolupráci s odbornými institucemi. Empirická část práce bude vycházet z dotazníkového šetření mezi učiteli základních škol, jehož cílem je zmapovat současnou praxi v oblasti prevence a získat relevantní informace o efektivitě zavedených opatření.

Výsledky této práce mohou přispět k lepšímu pochopení role škol v prevenci kriminality a nabídnout doporučení pro zvýšení účinnosti preventivních aktivit. Efektivní programy zaměřené na prevenci rizikového chování nejen posilují bezpečnost školního prostředí, ale také podporují zdravý vývoj mladých lidí, kteří si díky nim mohou osvojit odpovědné postoje a chování.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem je posoudit roli školských zařízení v systému prevence kriminality v Plzeňském kraji a zhodnotit jejich přínos při snižování rizikového chování dětí a mládeže.

Vedlejším cílem je zmapovat preventivní programy a aktivity realizované školami v rámci prevence kriminality.

V teoretické části práce bude na základě studia odborné literatury a dalších odborných zdrojů zpracováno základní pojmosloví zkoumané problematiky, s následným teoretickým zpracováním prevence kriminality v širším rozsahu v rámci České republiky. Dále bude provedena hlubší analýza prevence kriminality v prostředí školských zařízení s důrazem na spolupráci jednotlivých vzdělávacích institucí s Policií České republiky. V empirické části bude využita kvantitativní výzkumná metoda realizovaná prostřednictvím standardizovaného dotazníkového šetření. Tato bakalářská práce si klade za cíl přinést nové poznatky a doporučení pro zlepšení preventivních aktivit ve školách, čímž by se podpořila bezpečnost dětí a mládeže v Plzeňském kraji.

2 PREVENCE KRIMINALITY

Kriminalita je složitý a mnohohrstevný jev, který se ve společnosti projevuje jako porušení právních norem stanovených státem a je považován za nebezpečný pro veřejný pořádek, bezpečnost a stabilitu společnosti. „Kriminalita neboli zločinnost představuje souhrn jednání, které trestní právo považuje za trestné činy.“¹ V širším smyslu kriminalita zahrnuje jakékoli chování, které je považováno za nezákonné, a to bez ohledu na jeho morální a etické aspekty. V užším slova smyslu se zaměřuje především na trestné činy, které jsou definovány trestním právem a které mohou vést k právním postihům, jako je pokuta, vězení či jiný trest. Kriminalita tedy není pouze souhrn trestných činů, ale i projev širších sociálních problémů, které se ve společnosti vyskytují. Při analýze pojmu kriminality je nutné chápat toto slovo v širším kontextu, neboť na vznik a rozvoj kriminality mají zásadní vliv různé sociálně patologické jevy. Mezi ně patří například alkoholismus, užívání drog, rozvody, prostituce, chudoba a další faktory, které vytvářejí prostředí podporující delikventní chování. Tyto jevy lze považovat za jakýsi zárodek možného vzniku kriminality.

„Kriminalita narušuje základní pravidla společenského řádu a lidského soužití, působí společnosti i státu značné imateriální a materiální škody, způsobuje jednotlivým obětem škody fyzické, psychické a společenské, vyvolává ve společnosti atmosféru strachu, nejistoty a nedůvěry.“² Základní charakteristikou kriminality je její dynamika, což znamená, že její podobu a strukturu ovlivňuje celá řada faktorů – od individuálních motivací a příčin, přes rodinné a sociální prostředí až po makroekonomické a politické faktory. Z tohoto důvodu je pro pochopení kriminality nutné brát v úvahu různé teoretické přístupy, které se snaží objasnit, proč se určité chování stává kriminálním a jakým způsobem se tyto jevy šíří v rámci společnosti.

Mezi klíčové teorie, které se zaměřují na vysvětlení kriminality, patří teorie behaviorismu, teorie sociálního učení, teorie anomie a teorie subkulturního chování. Behavioristické přístupy kladou důraz na vnější faktory, které formují chování jednotlivce, tedy například rodinné prostředí, výchovu, školní a sociální zázemí. Teorie sociálního učení zase vychází z předpokladu, že kriminalita je naučené chování, které

¹ ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, s. 80-81, ISBN 9788073803124.

² NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 21, ISBN 9788073573775.

jednotlivci přebírají od jiných lidí ve svém okolí. V teorii anomie je kladen důraz na rozpor mezi cíli, které společnost nastavuje, a prostředky, které jsou k dosažení těchto cílů k dispozici, což vede k frustraci a nakonec k delikventnímu chování. Teorie subkulturního chování vysvětluje kriminalitu jako důsledek existujících podskupin ve společnosti, které mají své vlastní normy a hodnoty, které jsou v konfliktu s normami většinové společnosti.

Představit si definici kriminality je tedy složité, protože tato problematika má celou řadu aspektů a variací. Důležité je také zdůraznit, že kriminální jednání je považováno za součást kriminality již v okamžiku spáchání trestného činu, a nikoli až na základě pravomocného odsuzujícího rozsudku. Celkově lze tedy kriminalitu chápat nejen jako porušování právních norem, ale i jako důsledek sociálních problémů, které se ve společnosti vyskytují a mohou vést k negativnímu ovlivnění chování jednotlivců.

Kriminalita může mít různé formy – od drobných přestupků až po těžké trestné činy jako vraždy nebo teroristické útoky. Jejím základním znakem však zůstává porušení právního řádu, které vyvolává nebezpečné důsledky pro jedince i pro celou společnost.

Prevence kriminality ve společnosti zahrnuje širokou škálu aktivit zaměřených na minimalizaci výskytu nezákonného jednání a jeho negativních dopadů na jedince i celou komunitu. „Prevenci kriminality je třeba chápat jako soubor aktivit, vyvíjených státními, veřejnoprávními i soukromoprávními subjekty, směřující ke kontrole kriminality i ke snížení strachu z ní.“³ Hlavním principem prevence kriminality je prevence primární, sekundární a terciární.

2.1 Prevence kriminality a její úrovně

Podle toho, pro koho jsou preventivní programy určeny, rozlišujeme tři druhy, úrovně prevencí, a to primární, sekundární a terciální.

Primární prevence spočívá v předcházení kriminalitě prostřednictvím promyšlené kulturní, ekonomické, dopravní a sociální politiky, která cíleně ovlivňuje situace a příčiny zločinnosti. Jejím cílem je vybavit jednotlivce sociálními dovednostmi, které jim pomohou efektivně zvládat konflikty. Důraz se klade spíše na proaktivní než reaktivní

³ SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009, s. 37. ISBN 978-80-86708-81-2.

přístup. Primární prevence oslovuje širokou veřejnost a zahrnuje zejména výchovné, vzdělávací, volnočasové, osvětové a poradenské činnosti, s důrazem na práci s dětmi a mládeží.

Sekundární prevence se soustředí na preventivní opatření, jejichž cílem je snížit riziko páchání trestné činnosti nebo stát se její obětí. Pozornost je věnovaná především jednotlivcům a skupinám, které se nacházejí ve zranitelném sociálním postavení a u nichž existuje vyšší pravděpodobnost zapojení do kriminálních aktivit, ať už v roli pachatelů či obětí. Kromě výše zmíněné sekundární prevence analyzuje a řeší faktory, které přispívají k vzniku rizikových situací vedoucích k protiprávnímu jednání. Do této skupiny můžeme zařadit například děti ponechané bez dozoru, jedince s problémovou školní docházkou, osoby závislé nejen na alkoholu, ale i drogách a jiných návykových látkách.

Terciární prevence se zaměřuje na resocializaci osob s kriminální minulostí a prevenci opakovaného páchání trestné činnosti. Jejím cílem je udržet pozitivní výsledky předchozích intervencí a obnovit narušené sociální prostředí. Za primární prevenci nesou odpovědnost rodiny, obce a školy (např. školní družiny, umělecké školy), naopak sekundární a terciární prevence, vzhledem k odborné náročnosti, spadá pod Ministerstvo práce a sociálních věcí, spravedlnosti, vnitra, dopravy a zdravotnictví. Do této oblasti spadají například pedagogicko-psychologické poradny, pracoviště sociálně-právní ochrany dětí, probační a mediační služby či střediska zaměřená na výchovnou péči.

Toto dělení je velmi užitečné pro cílenou prevenci a umožňuje efektivnější využití zdrojů, protože každá úroveň se zaměřuje na jiný stupeň rizika nebo zapojení do trestné činnosti. Co do obsahu dělíme preventivní opatření na prevenci sociální, situační a viktimologickou.

Sociální prevence zahrnuje soubor opatření, která ovlivňují proces socializace a usnadňují integraci jednotlivců do společnosti. Současně se zaměřuje na eliminaci nebo zmírnění nepříznivých sociálních a ekonomických faktorů, jež mohou přispívat ke vzniku kriminálního chování. Jejím primárním cílem je vytváření podmínek, které snižují pravděpodobnost páchání trestné činnosti, případně brání jejímu opakování. Sociální prevence představuje nedílnou součást širšího rámce sociální politiky, přičemž její efektivitu nelze vždy exaktně měřit prostřednictvím statistických nebo ekonomických ukazatelů. Její přínos lze spíše hodnotit na základě individuálních sociálních perspektiv osob, kterým je určena.

Situační prevence „vychází ze zkušenosti, že určité druhy kriminality se objevují v určité době, na určitých místech a za určitých okolností.“⁴ Zaměřuje se přímo na samotný zločin, který je vnímán jako výsledek kombinace motivace a příležitosti. Jejím cílem je zvýšit náročnost a riziko spáchání trestného činu a současně snížit potenciální zisk pachatele. K minimalizaci kriminogenních podmínek využívá režimová, fyzická a technická opatření, přičemž největšího efektu dosahuje při prevenci majetkové trestné činnosti. Úspěšnost situační prevence bývá vysoká, avšak závisí na správném výběru opatření a dostupných finančních i personálních zdrojích. Hlavní odpovědnost za její realizaci nesou občané a obce, přičemž v rámci svých kompetencí se zapojuje i Ministerstvo vnitra prostřednictvím Policie ČR. Primární situační prevence se zaměřuje na zlepšení celkové bezpečnostní situace v celé zemi a zahrnuje informační, organizační a technická opatření. Sekundární prevence se orientuje na sledování bezpečnostní situace v kriminalitou ohrožených lokalitách a komunitách, a to například mechanickými bariérami (zámky, mříže, bezpečnostní fólie, trezory), technický zařízením (elektronická zabezpečení, požární signalizace, pulty centralizované ochrany), fyzickým opatřením (policie, městská policie, bezpečnostní agentury) i režimovým opatřením, jako je kontrola přístupu do objektů. Terciární situační prevence cílí na konkrétní místa s vysokou mírou kriminality určitého druhu, kde se snaží dlouhodobě zlepšit bezpečnostní podmínky.

Viktimologická prevence cílí na ochranu možných obětí kriminality. „Zaměřuje se na činnost osvětovou a poradenskou a na vštěpování obecných a speciálních zásad ochrany ohrožených osob.“⁵ Informuje a edukuje veřejnost o správném způsobu chování s cílem ochrany majetku, prevenci napadení nejen v okamžiku hrozby, ale také i po jejím průběhu, čímž přispívá k ochraně jednotlivců před kriminalitou. Z toho důvodu do této prevence zahrnujeme různé kurzy, ať už se jedná o kurzy sebeobrany, terapeutické i fyzické, dále například i o individuální i skupinové zdravotní, psychologické a právní poradenství.

2.2 Systém prevence kriminality v České republice

Od vzniku samostatné České republiky vláda postupně budovala systém prevence kriminality. Po roce 1989, kdy došlo k významným společenským, politickým

⁴ ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality*. 3. přepracované vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR v Praze, 2008, s. 16. ISBN 978-80-7251-270-6.

⁵ NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008, s. 200, ISBN 9788073573775.

a ekonomickým změnám, se kriminalita výrazně zvýšila a objevily se nové sociálně patologické jevy, na které stávající bezpečnostní složky nebyly schopny adekvátně reagovat. Po roce 1993, tedy vzniku samostatné demokratické České republiky, bylo nutné začít formovat prevenci kriminality jako nedílnou součást vládní politiky. Ministrovi vnitra bylo uloženo usnesením č. 617 ze dne 3. listopadu 1993 zřízení Republikového výboru pro prevenci kriminality. Následně byl schválen Program sociální prevence a prevence kriminality. První Strategie byla přijata v roce 1996 a od té doby můžeme hovořit o vývoji systému prevence kriminality na celorepublikové i místní úrovni a rozvoji přístupů a postupů státní správy i samospráv.

Základem jakéhokoli úspěchu je efektivní a správně fungující systém. V České republice se systém prevence kriminality skládá ze 3 úrovní, a to:⁶

1. Republiková úroveň – vláda ČR, Republikový výbor pro prevenci kriminality, ministerstva a další instituce
2. Krajská úroveň – krajské úřady
3. Lokální úroveň – samosprávy měst a obcí

2.2.1 Republikový výbor

Republikový výbor pro prevenci kriminality představuje meziresortní orgán, jenž zajišťuje koordinaci preventivní politiky státu na úrovni vlády i místních samospráv. Mezi jeho hlavní činnosti patří vytváření koncepčních materiálů, schvalování finanční podpory preventivních projektů a odborná příprava pracovníků v oblasti prevence kriminality. Členy výboru tvoří zástupci různých ministerstev, Policie ČR a dalších relevantních institucí, přičemž jeho vedení náleží ministrovi vnitra, zatímco výkonnou agendu obvykle spravuje náměstek tohoto resortu. Výbor se schází minimálně šestkrát ročně a jeho fungování je upraveno příslušnými dokumenty schválenými vládou.

⁶ ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2022 [cit. 2025-02-21]. Dostupné z WWW: <<https://mv.gov.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-lea-2022-az-2027.aspx>>. s. 12.

2.2.2 Krajská úroveň

Koordinace prevence kriminality na krajské úrovni představuje klíčové téma, které se zaměřuje na snížení kriminality a zvýšení bezpečnosti v místních komunitách. Na této úrovni dochází ke koordinaci a realizaci preventivních aktivit a opatření v rámci daného kraje. Hlavním úkolem je zajistit plynulý tok informací mezi ministerstvy a obcemi a efektivně využívat dotační programy. Kraje se při provádění preventivních aktivit řídí vládou schválenou Strategií prevence kriminality, kterou koordinují prostřednictvím manažerů prevence v rámci vymezené místní působnosti. Činnosti manažera prevence na krajské úrovni můžeme rozdělit do následujících čtyř základních oblastí:

1. Koordinační činnost – zajišťuje spolupráci mezi různými subjekty, propojuje aktéry prevence kriminality na úrovni kraje, komunikuje s ministerstvy, obcemi a dalšími institucemi.
2. Koncepční činnost – vytváří a aktualizuje strategické dokumenty zaměřené na prevenci kriminality.
3. Metodická činnost – poskytuje odbornou podporu a metodické pokyny pro realizaci preventivní projektů.
4. Materiální činnost – spravuje a distribuuje materiální zdroje potřebné pro efektivní realizaci preventivních aktivit.

2.2.3 Místní úroveň

Prevence kriminality na místní úrovni představuje komplexní systém aktivit a opatření, do něhož jsou zapojeny orgány veřejné správy, Policie ČR, nevládní organizace a další instituce působící v jednotlivých obcích. Klíčová role tohoto systému je přizpůsobit preventivní aktivity specifickým podmínkám, potřebám a možnostem konkrétní lokality.

Programy prevence kriminality realizované na místní úrovni vykazují největší efektivitu. Tyto programy jsou podporovány metodicky, koncepčně i finančně ze strany ústředních orgánů státní správy a samosprávy. Cílem této podpory je zajištění prevence kriminality ve městech a obcích s vyšší mírou trestné činnosti a výskytem dalších

rizikových faktorů. Důležitá je spolupráce mezi státní správou, místní samosprávou, policií a neziskovými organizacemi. Zda budou realizované programy účinné závisí na mnoho aspektech, jako například vývoji sociálně patologických jevů, dostupných finančních prostředcích a míře zapojení místní komunity.

Cílem je snížit kriminalitu, zvýšit pocit bezpečí obyvatel a zapojit občany do preventivních opatření. Důležitou rolí je zapojení Policie ČR do preventivních aktivit. Za jejich realizaci nesou odpovědnost obecní zastupitelstva, neboť mohou přijímat opatření v podobě obecně závažných vyhlášek zaměřených na specifická rizika. Tyto vyhlášky mohou regulovat konkrétní činnosti, stanovit časové a místní omezení, v nejzazších případech určité aktivity zcela zakázat.

Obce se rovněž realizují i v prevenci kriminality mládeže prostřednictvím programů podporujících rodiny i práci s delikventy. Důležitým prvkem programů je rovněž prevence závislostí, boj proti šikaně, záškoláctví i majetkové kriminalitě. Mezi efektivní metody patří podpora volnočasových aktivit, školních klubů a krizových center. V neposlední řadě je důležité zaměřit se na vzdělávání a osvětové programy, které vedou k posílení tolerance a pochopení multikulturního soužití.

V praxi se preventivní opatření realizují primárně v obcích, které podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, pečují o rozvoj sociální péče a uspokojování potřeb svých obyvatel. Jde především o uspokojování potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, potřeby informací, výchovy a vzdělávání, celkového kulturního rozvoje a ochrany veřejného pořádku.⁷ V rámci této odpovědnosti mohou obce přijímat opatření v oblasti veřejného pořádku a zřizovat obecní policii, která se řídí zákonem č. 553/1991 Sb., o obecní policii.

⁷ ČESKO. § 35 odst. 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) - znění od 1. 3. 2025. In: <Zákony pro lidi.cz> [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 17. 3. 2025]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#p35-2>>.

3 SUBJEKTY PREVENCE KRIMINALITY

Prevence kriminality představuje komplexní proces, který vyžaduje zapojení různorodých subjektů na úrovni státní správy, samosprávy i nestátního sektoru. Každá z institucí a organizací se podílí na tvorbě a realizaci preventivních opatření, která si kladou za cíl minimalizovat riziko vzniku trestné činnosti a eliminovat faktory vedoucí k delikventnímu chování. Významnou roli zde hrají především státní instituce jako Ministerstvo vnitra či Policie České republiky a další instituce, které nastavují legislativní rámec a realizují preventivní strategie na celostátní úrovni. Klíčovými aktéry primární prevence jsou školy a školská zařízení, neboť působí přímo na děti a mládež s cílem předcházet rizikovému chování a posilovat sociální kompetence. Neméně důležitou roli plní nestátní organizace, které poskytují odbornou pomoc, sociální služby či programy prevence sociálně patologických jevů. Efektivní prevence kriminality vyžaduje úzkou spolupráci mezi těmito subjekty, jejich vzájemnou koordinaci a propojení aktivit, což bude podrobněji rozpracováno v následující části.

3.1 Ministerstvo vnitra ČR

Ministerstvo vnitra hraje klíčovou roli v oblasti prevence kriminality. Koordinuje bezpečnostní politiku státu, podílí se na tvorbě legislativy a metodicky řídí složky Policie ČR. Zároveň analyzuje bezpečnostní situaci na základě zjištěných výsledků navrhuje vhodná řešení. Dalším úkolem ministerstva vnitra je zajištění mediální komunikace v oblasti prevence a průběžně se věnuje také vzdělávání manažerů prevence kriminality.

Program prevence kriminality, který spadá pod Ministerstvo vnitra, se zaměřuje na práci s mládeží v několika oblastech. Ministerstvo aktivně podporuje iniciativy občanských sdružení, jako jsou například krizové linky a střediska pomoci ohroženým dětem. Nedílnou součástí této práce je úzká spolupráce s dalšími ministerstvy, a především s Policií České republiky.

3.2 Ministerstvo spravedlnosti ČR

Ministerstvo spravedlnosti ČR se zabývá legislativními otázkami, které se týkají zacházení s mladistvými delikventy a usiluje o vytváření podmínek pro využívání alternativních trestů. Jako ústřední orgán spravuje oblast soudnictví, státní zastupitelství,

vězeňství a také probaci a mediaci. Zatupuje Českou republiku při řešení stížností při porušení Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. V rámci soudnictví se věnuje i případům mladistvých do 18 let, kteří se dopustili jednání, jež by u dospělé osoby bylo kvalifikováno jako trestný čin. To upravuje zákon o soudnictví ve věcech mládeže, zákon č. 218/2003 Sb.⁸, který umožňuje ukládat mladistvým pachatelům výchovná opatření, která mají preventivní charakter. Mezi taková opatření patří například dohled probačního úředníka, probační program, napomenutí s výstrahou či výchovné povinnosti a výchovná omezení. Zabývá se také ochranou dětí a připravuje důležité právní předpisy v oblastech hmotného a procesního občanského práva, trestního práva a dalších.

Ministerstvo spravedlnosti se podílí na prevenci kriminality mládeže v několika klíčových oblastech. V legislativní oblasti se zaměřuje na tvorbu a úpravu právních předpisů s cílem efektivně předcházet trestné činnosti mladistvých. Ve výkonné sféře se podílí na vytváření podmínek pro uplatňování alternativních trestů a opatření, jako jsou odklony v trestním řízení, a zároveň podporuje resocializační programy ve vězeňství. Výzkumná činnost v této oblasti je realizována prostřednictvím Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, který se zabývá analýzou kriminálních trendů a návrhem preventivních opatření.

3.3 Policie ČR

Policie České republiky je zřízena na základě zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR. Podle tohoto zákona funguje jako jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor, jehož hlavním posláním je ochrana bezpečnosti osob a majetku, zajišťování veřejného pořádku a prevence trestné činnosti.

Významnou roli v oblasti prevenci kriminality hraje Policie ČR, která vytvořila specializované preventivně-informační skupiny, které se zaměřují na poskytování informací, poradenství, prezentaci preventivních programů a analýzy bezpečnostních rizik.

Jedním ze stěžejních preventivních nástrojů cílených na děti a mladistvé je realizace přednášek a poradenských aktivit, které se zabývají prevencí kriminality

⁸ ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb., Zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) - znění od 1. 1. 2025. In: <Zákony pro lidi.cz> [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 20. 2. 2025]. Dostupné z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218#p1-1>>.

a dopravní nehodovosti. Policisté se specializací na trestnou činnost spojenou s mládeží spolupracují se zdravotnickými zařízeními, školami i organizacemi poskytujícími volnočasové aktivity. V rámci této spolupráce předává policie informace o rizikových skupinách mladistvých, pohřešovaných dětech, problematickém chování mládeže nebo útěcích z výchovných zařízení a domovů.

Dalším z hlavních preventivních nástrojů v oblasti prevence kriminality mládeže je aktivní monitoring rizikového prostředí, například kontroly heren, barů a pohostinských zařízení, kde by mohlo docházet k ohrožení nezletilých. Aktivity jsou zaměřeny na včasné zjištění problémů a jejich řešení ve spolupráci s dalšími odborníky a institucemi.

3.4 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

„Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je ústředním orgánem státní správy pro předškolní zařízení, školská zařízení, základní školy, střední školy a vysoké školy, pro vědní politiku, výzkum a vývoj, včetně mezinárodní spolupráce v této oblasti, a pro vědecké hodnosti, pro státní péči o děti, mládež, tělesnou výchovu, sport, turistiku a sportovní reprezentaci státu.“⁹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (dále jako MŠMT) má jednu z nejdůležitějších funkcí v oblasti prevence kriminality. V souladu se zákonem č. 561/2004 Sb.,¹⁰ školský zákon, se zaměřuje na vytváření bezpečného a podpůrného školního prostředí, které přispívá k celkovému rozvoji žáků.

MŠMT zahrnuje preventivní opatření v mnoha směrech, např.: snaží se o zkvalitnění edukačního působení vzdělávacích institucí včetně učitelského sboru, rozvíjí pedagogicko-psychologického poradenství a podpůrné služby pro žáky, zajišťuje spolupráci mezi školami, rodinami a širší komunitou, podporuje volnočasové aktivity, které snižují riziko sociálně patologického chování, zajišťuje další vzdělávání pedagogů v oblasti prevence.

⁹ ČESKO. § 7 odst. 1 zákona č. 2/1969 Sb., České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky - znění od 1. 1. 2025. In: <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 10. 2. 2025]. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>>.

¹⁰ ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) – znění od 1. 3. 2025. In: <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025 [cit. 01. 03. 2025]. Dostupné z WWW <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>>.

Na všech typech škol zřizovaných státem se klade větší důraz na výuku práva, etiky a prevenci rizikového chování, což se promítá do předmětů, jako je občanská a rodinná výchova. MŠMT navíc podporuje pravidelná školení pedagogů zaměřená na primární a sekundární prevenci, která jsou organizována prostřednictvím krajských pedagogických center a akreditovaných vzdělávacích programů. V rámci péče o problémovou mládež dochází k navyšování rozpočtů pro výchovné ústavy. Zároveň vznikají nové specializované ústavy určené dětem s potřebou intenzivnější výchovné podpory.

3.5 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba ČR se zaměřuje na práci jak s pachateli, tak s oběťmi trestných činů a podporuje využívání alternativních trestů a opětovné začlenění pachatelů do společnosti. Její činnost je upravena zákonem č. 257/2000 Sb., o Probační a mediační službě. Tato instituce funguje jako organizační složka státu a samostatná účetní jednotka. Ministerstvo spravedlnosti zajišťuje podmínky pro efektivní činnost této služby, zejména v oblastech organizace, financování, personálního zabezpečení a hospodaření. Zároveň vykonává dohled nad její činností s cílem zajistit zákonnost a kvalitu poskytovaných služeb. Probační a mediační služba se zaměřuje na specifickou péči o mladistvé obviněné a osoby v jejich blízkém věku, přičemž poskytuje specifickou péči a podporu. Dále se aktivně věnuje ochraně práv obětí trestných činů a koordinuje terapeutické a sociální programy pro obviněné, zejména pro mladistvé osoby závislé na psychotropních a omamných látkách. Svou činností se též podílí na prevenci kriminality a usiluje o snížení recidivy prostřednictvím podpůrných programů.

3.6 OSPOD

Orgán sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPOD) plní významnou úlohu v prevenci kriminality, zejména pokud jde o práci s ohroženými dětmi a mladistvými. Agendu vykonávají obce s rozšířenou působností, ale řídí se státní legislativou, a to zejména zákonem č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Hlavním úkolem OSPODU je ochrana dětí před zanedbáváním, týráním a zneužíváním, což jsou faktory, které mohou přispět k rozvoji delikventního chování. V rámci této agendy OSPOD nejen monitoruje situace ohrožených dětí, ale také zasahuje preventivními opatřeními, aby se předešlo jejich případnému zapojení do trestné činnosti.

OSPOD zajišťuje také dohled nad náhradní rodinnou péčí pro děti, které nemohou zůstat ve své biologické rodině. To zahrnuje procesy adopce, pěstounské péče či poručenství, které jsou pečlivě sledovány a kontrolovány tímto orgánem. OSPOD se rovněž zaměřuje na podporu rodin v krizových situacích a na vytváření podmínek pro návrat dětí do biologické rodiny, pokud je to možné a bezpečné. Tímto způsobem se snaží minimalizovat rizika spojená s poruchami rodinného prostředí, které mohou být jedním z impulsů k páchání trestné činnosti mladistvými.

Neméně důležitou činností OSPOD je spolupráce s dalšími institucemi, jako jsou Policie ČR, soudy, školy, probační a mediační služba či úřady práce. Tato spolupráce umožňuje efektivnější řešení situací, kdy jsou děti v ohrožení, a zároveň přispívá k prevenci kriminality mezi mladistvými. OSPOD se podílí na vytváření a realizaci preventivních programů zaměřených na mládež, jejichž cílem je nejen snižování kriminality, ale také podpora zdravého vývoje dětí a mladistvých. Díky této komplexní činnosti hraje OSPOD nezastupitelnou roli v systému prevence kriminality v České republice.

4 VZDĚLÁVACÍ INSTITUCE

Vzdělávací instituce v České republice tvoří základní pilíř vzdělávací soustavy a zahrnují široké spektrum škol, které poskytují vzdělání od předškolního až po terciární úroveň. Tyto instituce hrají klíčovou roli v rozvoji jednotlivců i celé společnosti, přičemž jejich činnost je upravena zákonem č. 561/2004 Sb., Zákon o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a dalšími právními předpisy. Systém vzdělávání v České republice je strukturován tak, aby umožňoval plynulý přechod mezi jednotlivými stupni a poskytoval rovné příležitosti ke vzdělání pro všechny občany.

4.1 Struktura školského systému v ČR podle školského zákona

Školský systém v České republice je definován a regulován především zákonem č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, známým jako školský zákon. Tento zákon určuje základní strukturu, principy a organizaci vzdělávacích institucí v České republice, a to včetně jejich financování a řízení. Vedle školského zákona upravuje činnost škol i zákon č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, a zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání).

Český školský systém se skládá z několika úrovní vzdělávání, které na sebe logicky navazují. Předškolní vzdělávání je určeno pro děti ve věku od tří do šesti let a probíhá v mateřských školách. Předškolní vzdělávání je také určeno vyhláškou MŠMT č. 14/2005 Sb., které určují organizaci, provoz a kapacitu tříd v mateřských školách. Obsah výuky definuje Rámcový vzdělávací program, jenž stanovuje hlavní cíle, klíčové kompetence a vzdělávací oblasti pro rozvoj dětí. Následuje povinné základní vzdělávání, které zahrnuje první a druhý stupeň základních škol. Po jeho absolvování si žáci mohou vybrat mezi různými typy středních škol, jako jsou gymnázia, střední odborné školy nebo učiliště, které poskytují jak všeobecné, tak odborně zaměřené vzdělání. Vyšší odborné a vysokoškolské vzdělávání pak představují vrchol školské soustavy, přičemž jejich fungování upravuje mimo jiné i zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, který vymezuje typy škol, jejich status, systém studia a proces akreditací. Konkrétní podmínky

studia si pak jednotlivé školy stanovují prostřednictvím vlastních vnitřních předpisů, jako jsou studijní řády.

Důležitou roli v řízení školského systému hraje MŠMT, které je odpovědné za tvorbu vzdělávací politiky, vydávání rámcových vzdělávacích programů a kontrolu kvality vzdělávání. Česká školní inspekce jako nezávislý orgán dohlíží na dodržování standardů a kvality vzdělávání na všech úrovních. „Česká školní inspekce byla zřízena v roce 1990 zákonem České národní rady č. 564/1990 Sb., § 18 odst. 1, o státní správě a samosprávě ve školství jako rozpočtová organizace, přímo řízená Ministerstvem školství mládeže a tělovýchovy ČR.“¹¹ Česká školní inspekce je centrálně řízený kontrolní orgán se zaměřením na výsledky vzdělávací činnosti, úroveň odborného a pedagogického řízení, personální a materiální podmínky výchovně-vzdělávací činnosti a také efektivitu využívání ekonomických prostředků. ČŠI sleduje taktéž dodržování norem a předpisů v oblasti školství zahrnujícího mateřské školy, základní školy, základní umělecké školy, střední školy, konzervatoře, vyšší odborné školy a všechna školská zařízení.

Tento systém zajišťuje jednotný přístup ke vzdělání a jeho dostupnost pro všechny občany České republiky.

4.2 Mezinárodní klasifikace vzdělávání (ISCED)

Vzdělávací soustava zahrnuje veškeré školy a další školská zařízení. Řídí se zákony, a to pro regionální školství jde o zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon) a zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících. V případě vysokých škol vycházíme ze zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách. Vzdělávací systém v České republice upravují různé normy, které vzejdou z nařízení vlády či vyhlášek MŠMT.

Školská vzdělávací soustava v České republice je členěna podle Mezinárodní standardní klasifikace, International Standard Classification of Education (dále jen ISCED), kterou vypracovalo UNESCO za účelem komparace vzdělávacích systémů jednotlivých zemí, členěna na několik úrovní. Český vzdělávací systém zahrnuje několik

¹¹ PARMOVÁ, L. *Strategie České školní inspekce*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2010, s.17. ISBN 978-80-7314-187-5.

hlavních úrovní, které odpovídají jednotlivým stupňům ISCED, přičemž každá z těchto úrovní je legislativně zakotvena a upravena v rámci školského zákona.

Předškolní vzdělávání je v České republice zařazeno pod ISCED 0 a zahrnuje docházku do mateřských škol, která je od roku 2017 v posledním roce předškolního vzdělávání povinná. Následuje primární vzdělávání (ISCED 1), které odpovídá prvnímu stupni základních škol (1.–5. ročník). Na něj navazuje nižší sekundární vzdělávání (ISCED 2), což zahrnuje druhý stupeň základních škol (6.–9. ročník) a odpovídající ročníky víceletých gymnázií. Po ukončení základního vzdělávání mohou žáci pokračovat ve středním vzdělávání (ISCED 3), které se dělí na vzdělání s maturitou (ISCED 3A – gymnázia, střední odborné školy) a bez maturity (ISCED 3C – učební obory zakončené závěrečnou zkouškou).

Po absolvování středního vzdělávání mají absolventi možnost pokračovat ve vyšším odborném (ISCED 4) či terciárním vzdělávání, jehož jednotlivé stupně se od sebe liší náročností, délkou studia a získanou kvalifikací. Vyšší odborné školy poskytují vzdělání v délce tří let a absolventi získávají titul DiS. (diplomovaný specialista). Terciární vzdělávání je rozděleno na bakalářský stupeň (ISCED 6), magisterský stupeň (ISCED 7) a doktorský stupeň (ISCED 8), přičemž každý z těchto stupňů odpovídá určité úrovni odbornosti a akademického vzdělání. Český vzdělávací systém tak nabízí široké spektrum možností vzdělávání v souladu s mezinárodní klasifikací, což umožňuje jeho snadné porovnání s ostatními zeměmi v rámci Evropské unie i mimo ni.

Vzdělávací instituce poskytující jednotlivé úrovně vzdělání podle klasifikace ISCED jsou v České republice evidovány a regulovány v rámci oficiálního školského rejstříku. Tento veřejný seznam zahrnuje všechny školy a školská zařízení, která splňují podmínky stanovené školským zákonem (561/2004 Sb.) a mají oprávnění poskytovat vzdělání na příslušné úrovni.

Pakliže dělíme školy podle jejich zřizovatele, hovoříme o školách veřejných zřizovaných, spravovaných a financovaných ministerstvy nebo orgány veřejné samosprávy (obcemi – mateřské a základní školy a kraji – střední školy, konzervatoře a vyšší odborné školy). Vedle veřejných škol existují také školy neveřejné zřizované náboženskými organizacemi (církvní školy) a školy soukromé, jejichž zřizovateli jsou soukromé subjekty.

4.3 Typy škol a školských zařízení

Vzdělávací instituce v České republice hrají v systému vzdělání nejdůležitější roli, neméně důležitou úlohu mají i školská zařízení, která poskytují podporu a doplňkové služby pro žáky a studenty. Každý typ školy má specifické úkoly a kompetence, které jsou definovány školským zákonem a souvisejícími právními předpisy, a hraje klíčovou roli ve vzdělávacím systému České republiky.

4.3.1 Mateřské školy

Podle zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) poskytují mateřské školy předškolní vzdělávání dětem zpravidla ve věku od tří do šesti let. Plní nejen vzdělávací, ale i výchovnou funkci, kdy napomáhají formování základních sociálních návyků, dovedností a vztahu k pravidlům. Prostřednictvím řízených aktivit a her děti získávají základy chování, které jsou důležité pro jejich další rozvoj a bezpečné zapojení do společnosti. Součástí vzdělávacího procesu je také prevence rizikového chování a prvotní seznámení s tím, jak rozlišovat vhodné a nevhodné jednání.

Děti jsou vedeny k tomu, aby dokázaly vnímat situace, které mohou být ohrožující, a věděly, jak v takových případech reagovat nebo kdy požádat o pomoc. Významným prvkem je rozvoj spolupráce s vrstevníky a posilování respektu vůči druhým.

Preventivní činnost je často realizována ve spolupráci s Policií ČR a dalšími složkami integrovaného záchranného systému, které dětem názorně ukazují základy bezpečného chování. Na preventivních aktivitách se mohou podílet také rodiče formou besed a workshopů. Mateřské školy tak představují první stupeň prevence kriminality, který přispívá k vytváření bezpečného prostředí již od útlého věku.

4.3.2 Základní školy

Základní školy představují významný prvek ve vzdělávání a formování hodnot u dětí ve věku od šesti do patnácti let. Vzdělávání probíhá ve dvou stupních, kdy první stupeň je zaměřen na osvojování základních vědomostí a sociálních dovedností, zatímco druhý stupeň rozvíjí tyto základy do větší hloubky a zaměřuje se na konkrétní vzdělávací oblasti. Vedle běžných základních škol existují také školy se speciálním zaměřením,

například sportovní či jazykové školy, a dále alternativní vzdělávací instituce, jako jsou školy s Montessori výukou, waldorfské či školy pro děti se speciálními potřebami.

Součástí výchovně vzdělávacího procesu je i prevence kriminality, která začíná již na prvním stupni. V této fázi se děti učí rozpoznávat správné chování, upevňují si zásady slušnosti, respektu a bezpečnosti. Významná je také dopravní výchova, při které jsou žáci seznamováni se základními pravidly pohybu v silničním provozu, často za podpory praktických nácviků na dopravních hřištích. Školy spolupracují s Policií ČR, která se podílí na organizaci besed, ukázek a interaktivních činností zaměřených na bezpečné chování. Nezbytnou součástí prevence je i práce s kolektivem, zaměřená na předcházení šikaně a budování zdravých mezilidských vztahů.

Na druhém stupni se preventivní aktivity přizpůsobují věkovým specifikům žáků. Důraz je kladen na odolnost vůči společenským vlivům a rizikovému chování, včetně užívání návykových látek. Součástí preventivní činnosti jsou odborné přednášky, diskuse a projektové dny zaměřené na problematiku alkoholu, tabákových výrobků a drog. Rostoucí pozornost je věnována také oblasti kybernetické bezpečnosti, kde žáci získávají informace o hrozbách internetu a zásadách bezpečného chování v online prostředí. V těchto aktivitách školy často spolupracují s odborníky z praxe i policií.

Základní školy tak prostřednictvím cílených preventivních opatření podporují bezpečné klima a vytvářejí prostředí, které napomáhá zdravému vývoji dětí a jejich schopnosti čelit rizikovým situacím nejen během školní docházky, ale i v budoucím životě.

4.3.3 Střední školy

Střední školy představují významnou etapu ve vzdělávání mládeže, kdy dochází nejen k prohloubení odborných znalostí, ale také k formování osobnosti a upevnění společenské odpovědnosti. Tento stupeň vzdělávání, určený žákům přibližně od patnácti do devatenácti let, zahrnuje gymnázia, střední odborné školy, odborná učiliště a konzervatoře.

Prevence kriminality a rizikového chování je na středních školách realizována prostřednictvím cílených aktivit, které reflektují aktuální problémy dospívající generace. Důraz je kladen na právní povědomí studentů, prevenci závislostí a bezpečnost v online

prostoru. Školy spolupracují s Policií ČR i dalšími odborníky, kteří vedou besedy a přednášky zaměřené na právní odpovědnost, rizika trestné činnosti a její dopady. Významnou součástí prevence jsou i diskuse nad reálnými případy, které podporují kritické myšlení a schopnost vyhodnotit důsledky vlastního chování.

Díky těmto aktivitám střední školy napomáhají nejen odborné přípravě žáků na jejich budoucí profesní dráhu, ale také vytvářejí prostor pro rozvoj zodpovědnosti a odolnosti vůči negativním vlivům, čímž přispívají k celkové bezpečnosti společnosti.

4.3.4 Vyšší odborné školy

Vyšší odborné školy (dále jen VOŠ) jsou specifickou součástí vzdělávacího systému, která propojuje teoretické znalosti s praktickými dovednostmi a připravuje studenty na výkon povolání prostřednictvím odborné praxe. Studium, zakončené absolutoriem a udělením titulu diplomovaný specialista, klade důraz nejen na odbornou přípravu, ale i na prevenci nežádoucího chování. Vzdělávací aktivity zahrnují přednášky a projektové dny zaměřené na právní odpovědnost, etiku a řešení krizových situací, často ve spolupráci s odborníky z praxe, bezpečnostními složkami i neziskovými organizacemi. Tímto způsobem VOŠ napomáhají rozvoji osobnostních kompetencí studentů a podporují jejich orientaci v problematice prevence kriminality.

4.3.5 Vysoké školy

Vysoké školy představují významnou vzdělávací a společenskou instituci, která formuje odborné znalosti i hodnotové postoje studentů. Součástí jejich činnosti je také prevence kriminality, která se zaměřuje na zvyšování právního povědomí, schopnost orientace v rizikových situacích a odpovědné chování. Prostřednictvím seminářů, diskusí a spolupráce s odborníky z praxe jsou studenti vedeni k porozumění právním aspektům a etickým otázkám. Zapojení do projektů z oblasti prevence kriminality a kybernetické bezpečnosti zároveň podporuje rozvoj analytického myšlení a připravuje studenty na praktické situace v jejich budoucím profesním životě.

5 ROLE ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ V PREVENCI KRIMINALITY

Školská zařízení představují důležitý aspekt v prevenci kriminality, přičemž kladou důraz na výchovnou a vzdělávací funkci. Školy hrají klíčovou roli ve formování hodnotového systému žáků a studentů, což má zásadní vliv na jejich budoucí chování a schopnost rozhodovat se v krizových situacích. Vzdělávací instituce poskytují nejen odborné znalosti, ale i praktické dovednosti a etické zásady, které mohou ovlivnit prevenci rizikového chování a trestné činnosti.

5.1 Školní metodik prevence

Školní metodik prevence je klíčovou osobou školního poradenského pracoviště a spolu s výchovným poradcem tvoří základní tým. Rozvoj funkce v českém školství je datován do druhé poloviny 90. let 20. století. Původně se měl metodik prevence věnovat především protidrogové prevenci, ale postupem času se jeho kompetence rozšířily i na další oblasti rizikového chování, jako jsou šikana, kyberšikana, záškoláctví, agrese, rasismus, extremismus, užívání návykových látek či rizikové sexuální chování.¹²

Školní metodik prevence se věnuje metodické, koordinační a informační činnosti. Podle Přílohy č. 3 k vyhlášce č. 72/2005 Sb. zahrnují jeho klíčové úkoly zejména tvorbu a pravidelné vyhodnocování minimálního preventivního programu školy, který zahrnuje preventivní aktivity zaměřené na snižování rizikového chování mezi žáky. Metodik prevence je také metodickou a obsahovou podporou pro pedagogy, organizuje přednášky, besedy a další vzdělávací akce. Zároveň se věnuje také poradenské činnosti, informuje rodiče, žáky a vyučující o možnostech prevence a aktivně vyhledává žáky s rizikovým chováním, kterým nabízí podporu.

Nedílnou součástí jeho práce je spolupráce s odbornými institucemi, jako jsou psychologická a speciálně pedagogická centra, Policie ČR, orgány péče o dítě nebo krizová centra. Díky této spolupráci může zajistit komplexní přístup k řešení problémů spojených s rizikovým chováním a poskytovat žákům i jejich rodinám adekvátní pomoc a podporu.

¹² KNOTOVÁ, D. *Školní poradenství*. Grada, 2014, s. 65-70, ISBN 978-80-247-8949-1.

Metodik prevence se také zaměřuje na práci s třídními učiteli při rozpoznávání a vyhodnocování varovných signálů rizikového chování. Společně poté vytvářejí individuální plány podpory pro žáky, kteří se potýkají s problémy, a pravidelně vyhodnocují jejich účinnost. Součástí jeho náplně práce je také vedení a aktualizace databáze spolupracovníků školy v oblasti prevence a informování pedagogického sboru o novinkách v právních předpisech a preventivních trendech.

Funkce metodika prevence je zajišťována osobou nejen s odbornými znalostmi a minimálně dvěma roky pedagogické praxe, ale také schopnou efektivně komunikovat a budovat důvěru u žáků, kolegů i rodičů. Metodik prevence by se měl pravidelně vzdělávat v oblasti nových výchovných a prevenčních přístupů a aktivně sledovat trendy v prevenci rizikového chování.

Činnost školního metodika prevence hraje důležitou roli při vytváření bezpečného školního prostředí a zajišťování efektivní prevence rizikového chování. Jeho činnost přispívá k tomu, aby škola byla bezpečným místem pro žáky, kteří by zde měli mít možnost se vzdělávat nejen po stránce vědomostní, ale také té osobnostní.

5.2 Spolupráce škol s Policií ČR, OSPOD, neziskovými organizacemi

Spolupráce škol s Policií ČR, OSPOD a neziskovými organizacemi je zásadní pro prevenci rizikového chování žáků. Policie se podílí na realizaci preventivních programů, jako jsou besedy o bezpečnosti či prevence šikany a užívání návykových látek. Tyto aktivity umožňují policistům navázat kontakt s dětmi a předat jim důležité informace o rizicích spojených s kriminalitou. Policie zároveň školám a žákům poskytuje odborné konzultace a okamžitou podporu při řešení krizových situací.

OSPOD hraje klíčovou roli při ochraně práv dětí, zejména pokud jde o případy domácího násilí, zanedbávání či jiného sociálně patologické jevy. Škola a OSPOD úzce spolupracují při identifikaci dětí v ohrožení, škola předává informace o varovných signálech, které vypozeruje z chování žáků, a následně společně plánují kroky k zajištění bezpečí žáků. Součástí spolupráce je i organizace setkání a školení pro pedagogy, která jim pomáhají rozpoznat rizikové situace a učí je, na ně vhodně reagovat.

Neziskové organizace se zaměřují na specifické oblasti prevence, jako je boj proti závislostem, prevence kyberšikany nebo podpora duševního zdraví. Nabízejí školám

preventivní programy, workshopy a individuální poradenství pro žáky. Díky této spolupráci mají školy přístup k odborným znalostem a materiálům, které by jinak neměly k dispozici. Neziskové organizace rovněž poskytují krizovou intervenci a následnou péči pro žáky, kteří se ocitnou v obtížné situaci.

Celkově tato spolupráce významně přispívá k vytváření bezpečného školního prostředí a zajišťuje komplexní podporu nejen pro žáky, ale i pro jejich rodiny a pedagogický sbor.

5.3 Preventivní programy

Preventivní programy ve školách představují zásadní nástroj pro předcházení rizikovému chování žáků a vytváření bezpečného a podporujícího školního prostředí. Tyto programy jsou zaměřeny na posilování pozitivních hodnot, rozvoj sociálních dovedností a poskytování informací, které pomáhají žákům činit zodpovědná rozhodnutí. Vzhledem k široké škole existujících programů se kapitola zaměřuje pouze na vybrané příklady, jako je Minimální preventivní program, jehož cílem je systematická prevence patologických jevů, a některé aktivity realizované ve spolupráci s Policií ČR a neziskovými organizacemi, které školám poskytují odbornou podporu.

5.3.1 Minimální preventivní program

Minimální preventivní program je specifický dokument školy, který se zaměřuje na předcházení rizikovému chování žáků prostřednictvím podpory zdravého životního stylu, rozvoje sociálních a emočních dovedností a schopnosti efektivní komunikace. Tento program je vypracováván školním metodikem prevence a zahrnuje konkrétní aktivity a opatření, které jsou přizpůsobeny potřebám jednotlivých žáků i školy jako celku. Důraz je kladen na rozmanitost preventivních akcí a jejich začlenění do běžného chodu školy.

Program je školním metodikem prevence sestavován vždy na období jednoho školního roku a jeho účinnost je pravidelně hodnocena prostřednictvím průběžné a závěrečné evaluace. Součástí procesu je také úzká spolupráce s rodiči a dalšími subjekty, které mohou podpořit prevenci rizikového chování. Výsledky a efektivita přijatých opatření jsou následně zapracovány do výroční zprávy školy, což umožňuje

identifikovat silné a slabé stránky programu a navrhnout případné změny pro následující období.

Realizaci minimálního preventivního programu kontroluje Česká školní inspekce, která se zaměřuje nejen na jeho plnění, ale také na jeho skutečný přínos pro žáky. Tento program je zároveň součástí širší školní preventivní strategie, která má dlouhodobější charakter a vychází z rámcového vzdělávacího programu. Cílem je vytvořit bezpečné a podpůrné prostředí pro žáky, které jim umožní nejen vzdělávací, ale i osobnostní rozvoj.

6 PREVENCE KRIMINALITY V PLZEŇSKÉM KRAJI

Plzeňský kraj se dlouhodobě zaměřuje na prevenci kriminality jako jeden z klíčových nástrojů pro zajištění bezpečnosti a snižování rizikového chování mezi obyvateli, zejména u dětí a mládeže. V rámci preventivních strategií zde dochází k úzké spolupráci mezi školami, Policií České republiky, orgány samosprávy a dalšími institucemi, které se podílejí na vytváření a realizaci preventivních programů. Tyto aktivity jsou zaměřeny nejen na informování o rizicích spojených s kriminalitou, ale také na posilování sociálních dovedností, budování zdravých vrstevnických vztahů a předcházení patologickým jevům. Důraz je kladen na komplexní přístup, který kombinuje vzdělávací činnost, praktické intervence a komunitní spolupráci s cílem minimalizovat výskyt trestné činnosti a dalších negativních jevů v regionu.

6.1 Charakteristika Plzeňského kraje

„Plzeňský kraj pokračuje v klesající tendenci počtu registrovaných trestných činů, kterou je možné pozorovat již od roku 2022.“¹³ Pokles celkové kriminality v Plzeňském kraji je primárně ovlivněn redukcí majetkové trestné činnosti, která dlouhodobě tvoří významnou část evidovaných deliktů. Přesto region čelí výzvě v podobě nízké objasněnosti trestných činů, v jejímž rámci se řadí mezi tři nejméně úspěšné oblasti v České republice, konkrétně za hlavní město Prahu a Jihomoravský kraj. Z hlediska geografického rozložení kriminality vykazuje nejpříznivější situaci okres Rokycany, který však jako jediný v rámci kraje zaznamenal meziroční nárůst trestné činnosti. Tento paradox poukazuje na složitost kriminogenních faktorů v jednotlivých oblastech a zdůrazňuje nezbytnost detailní analýzy regionálních specifíků pro účinnou prevenci a potírání trestné činnosti.

V roce 2024 bylo v Plzeňském kraji zaznamenáno celkem 8 996 trestných činů, což představuje meziroční pokles o 5,9 % (566 případů). Tento trend snižování kriminality je patrný již od roku 2022, kdy počet trestných činů přesáhl hranici 10 000. Nárůst v uvedeném roce byl přičítán zejména uvolnění protipandemických opatření, ekonomickým dopadům pandemie a rovněž důsledkům ruské agrese vůči Ukrajině, jež vedla ke zvýšení počtu cizinců a souvisejících případů nelegální migrace. Mezi lety 2023

¹³ ČSÚ [Český statistický úřad], *Kriminalita v Plzeňském kraji v roce 2024* [online]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/plk/kriminalita-v-plzenskem-kraji-v-roce-2024>>. [citováno 2025-02-25].

a 2024 došlo k poklesu kriminality ve 12 ze 14 krajů České republiky, přičemž nejvýraznější snížení bylo evidováno v Jihočeském kraji (o 9,0 %). Naopak nárůst trestné činnosti byl zaznamenán v Pardubickém (5,1 %) a Jihomoravském kraji (0,6 %). V celostátním srovnání se Plzeňský kraj umístil na šestém místě v počtu spáchaných trestných činů. Celkově bylo v roce 2024 v České republice evidováno 173,3 tisíc trestných činů, což představuje meziroční pokles o 4,5 %, přičemž Plzeňský kraj se na tomto celkovém počtu podílel 5,2 %.

V roce 2024 se policejním složkám v Plzeňském kraji podařilo objasnit 3 686 trestných činů, což odpovídá 41,0 % z celkového počtu deliktů. Tento podíl řadí region na třetí nejnižší příčku v rámci celé České republiky, přičemž nižší míru objasněnosti vykazuje pouze hlavní město Praha (26,8 %) a Jihomoravský kraj (36,7 %). Uvedená statistika poukazuje na přetrvávající problémy spojené s efektivitou vyšetřování a odhalování trestné činnosti, což představuje významnou výzvu v oblasti zajištění bezpečnosti a právního státu v regionu.

Kriminalita mládeže v Plzeňském kraji je charakteristická zejména zvýšeným výskytem majetkové a násilné trestné činnosti, přičemž mezi nejčastější delikty patří krádeže, vandalismus a fyzická napadení. Tyto projevy rizikového chování se koncentrují především do městských oblastí, zejména do Plzně, kde anonymnější prostředí a vyšší hustota obyvatel vytvářejí příležitosti pro páchaní protiprávního jednání. Mezi hlavní rizikové faktory patří rodinné problémy, nízká míra sociální kontroly, negativní vliv vrstevnických skupin a snadná dostupnost návykových látek. Problematickým fenoménem je rovněž užívání alkoholu a drog, které úzce souvisí s dalšími formami rizikového chování, jako je záškoláctví, agresivita či konfliktní chování vůči vrstevníkům i autoritám. V posledních letech navíc roste význam kyberkriminality, zejména kyberšikany a rizikového chování na sociálních sítích, které se stává stále častějším nástrojem agrese mezi dětmi a dospívajícími.

Preventivní programy realizované v Plzeňském kraji se zaměřují především na osvětu, posilování pozitivních vrstevnických vztahů a podporu volnočasových aktivit, které mají za cíl snížit riziko sociálně patologických jevů. Klíčovou roli v prevenci sehrávají školská zařízení, školní metodici prevence a neziskové organizace, které úzce spolupracují s Policií České republiky a orgány sociálně-právní ochrany dětí. Navzdory realizovaným opatřením však přetrvává potřeba dalšího posilování komunitní spolupráce

a systematické práce s ohroženými skupinami dětí a mládeže. Efektivní prevence by měla zahrnovat nejen represivní složku, ale zejména dlouhodobé vzdělávací a podpůrné aktivity, které přispějí k eliminaci rizikových faktorů a podpoře zdravého vývoje mladé generace.

6.2 Programy prevence kriminality v Plzeňském kraji

Programy prevence kriminality tvoří důležitou součást bezpečnostní politiky a jejich cílem je omezit výskyt trestné činnosti a zvyšovat bezpečnost obyvatel. Tyto programy jsou zaměřeny nejen na potlačování kriminality, ale také na předcházení rizikovému chování, zejména u dětí a mládeže. Preventivní systém realizovaný ve školských zařízeních spadá do působnosti MŠMT a zaměřuje se především na prevenci sociálně patologických jevů, které mohou vést k protiprávnímu jednání.

Na krajské úrovni hraje klíčovou roli krajský školský koordinátor prevence, který spolupracuje s MŠMT a mapuje situaci v oblasti prevence. Tento odborník zajišťuje koordinaci a podporu preventivních aktivit na místní úrovni a pomáhá při tvorbě a realizaci preventivních programů ve školách. Důležitou součástí jeho práce je také spolupráce s krajským manažerem prevence kriminality a protidrogovým koordinátorem. Tato spolupráce přispívá k lepší synchronizaci preventivního systému a umožňuje komplexnější přístup k prevenci rizikového chování žáků.

Rizikové chování lze definovat jako „chování, v jehož důsledku dochází k prokazatelnému nárůstu zdravotních, sociálních, výchovných a dalších rizik pro jedince nebo společnost.“¹⁴ V praxi se často stírají hranice mezi školskou, zdravotnickou a kriminální prevencí, jelikož se tyto oblasti navzájem doplňují a prolínají. Tento fakt podtrhuje i Miller¹⁵, který zdůrazňuje nutnost důkladného zmapování aktuální situace kriminality jako základního předpokladu pro efektivní prevenci násilí ve školách.

V následující části bude představena skupina zabývající se realizací preventivních programů a jeden konkrétní program, který se zabývá prevencí kriminality v kraji.

¹⁴ MIOVSKÝ, M. A ZAPLETALOVÁ, J. *Primární prevence rizikového chování na rozcestí: specializace versus integrace. Sborník abstrakt a program III. ročníku celostátní konference „Primární prevence rizikového chování: specializace versus integrace.“* Online. Praha, 27.–28. listopadu. Tišnov: Sdružení SCAN, 2006. s. 10.

¹⁵ MILLER, T., W. *School violence and primary prevention*. New York: Springer, 2008. ISBN 978-0-387-75660-8.

6.2.1 Diakone západ

Tato koordinační skupina se zaměřuje na realizaci preventivních programů, jejichž primárním cílem je předcházet sociálně patologickým jevům a eliminovat rizikové faktory vedoucí k jejich vzniku. Klíčovým aspektem její činnosti je úzká spolupráce se školami v Plzeňském kraji, přičemž nabízené programy jsou určeny jak dětem, tak dospívajícím. Diakonie Západ se v rámci svých aktivit zaměřuje především na věkovou skupinu žáků 4. až 9. ročníku základních škol a poskytuje komplexní preventivní programy orientované na osvětu a vzdělávání nejen pro děti, ale i pro jejich rodiče. Tematicky se tyto programy soustředí na prevenci šikany, závislostí a dalších forem rizikového chování. Významnou součástí jejího působení je rovněž podpora mezioborové spolupráce v oblasti prevence kriminality, která zahrnuje nejen vzdělávací instituce, ale také Policii České republiky a další neziskové organizace.

Plzeňský kraj zpracoval komplexní plán primární prevence rizikového chování, jenž zahrnuje široké spektrum projektů a aktivit zaměřených na snižování kriminality a prevenci sociálně nežádoucích jevů. Tento strategický dokument klade důraz na kontinuální vzdělávání pedagogických pracovníků a poskytování metodické podpory školním metodikům prevence. Nedílnou součástí plánu je také podpora dotačních programů zaměřených na prevenci kriminality ve školním prostředí. Díky těmto finančním mechanismům mohou školy realizovat specifické projekty a aktivity přizpůsobené potřebám jednotlivých školských zařízení a místních komunit, čímž dochází ke zvyšování efektivity preventivních opatření v regionu.

6.2.2 Daleko hled'

Program "Daleko hled'" představuje významnou iniciativu zaměřenou na prevenci kriminality mezi dětmi a mládeží v Plzeňském kraji. Jeho hlavním cílem je nabídnout mladým lidem smysluplné trávení volného času, podporovat jejich osobní rozvoj a rozvíjet sociální a vzdělávací kompetence, které zvyšují jejich šance na úspěšné uplatnění ve společnosti, ve vzdělávacím systému i v pracovním a osobním životě.

Program „Daleko hled“ organizovaný neziskovou organizací Člověk v tísni se soustředí na několik klíčových oblastí:

- smysluplné trávení volného času ve smyslu organizace volnočasových aktivit, které mladým lidem poskytují alternativu k rizikovému chování
- osobní rozvoj člověka podpořením individuálních schopností a talentů účastníků s cílem posílit jejich sebevědomí a motivaci
- sociální a vzdělávací kompetence je zajištěna rozvojem dovedností potřebných pro efektivní komunikaci, spolupráci a úspěšné zvládání školních povinností

Tyto aktivity zahrnují doučování, kariérní poradenství, volnočasové kluby a spolupráci s rodiči, což přispívá k celkovému rozvoji mladých lidí a jejich integraci do společnosti.

Program je financován kombinací prostředků z Ministerstva vnitra České republiky a rozpočtu Plzeňského kraje. Například v roce 2023 činila „*spoluúčast Plzeňského kraje u projektu „Plzeňský kraj - Daleko hled’ - 2023“ ve výši 78.500 Kč (tj. cca 30,10 %)*¹⁶ bude hrazena z prostředků Plzeňského kraje z rozpočtové oblasti Sociální věci.“¹⁷ V roce 2022 činila výše příspěvku ze strany Plzeňského kraje 75 194 Kč. Tato finanční podpora umožňuje realizaci širokého spektra aktivit zaměřených na prevenci kriminality a podporu mládeže v regionu.

Implementace programu "Daleko hled'" má pozitivní dopad na bezpečnost v Plzeňském kraji. Tím, že poskytuje mladým lidem konstruktivní způsoby trávení volného času a podporuje jejich osobní a sociální rozvoj, snižuje riziko jejich zapojení do kriminálních aktivit. Program také posiluje komunitní vazby a podporuje spolupráci mezi různými institucemi, jako jsou školy, neziskové organizace a orgány veřejné správy, což přispívá k celkovému zlepšení sociálního klimatu v regionu.

Program "Daleko hled'" je tedy příkladem úspěšné prevence kriminality zaměřené na mládež v Plzeňském kraji. Díky jeho komplexnímu přístupu, zahrnujícímu smysluplné aktivity, osobní rozvoj a rozvoj sociálních a vzdělávacích dovedností, přispívá k bezpečnějšímu a zdravějšímu prostředí pro mladé lidi v regionu.

¹⁶ z celkových předpokládaných nákladů na projekty Plzeňského kraje pro rok 2023

¹⁷ RADA PLZEŇSKÉHO KRAJE. *Rada Plzeňského kraje* [online]. © 2025 [cit. 2025-02-14]. Dostupné z WWW: <https://usneseni.kr-plzensky.cz/temp/638768011861750829_48/publikace71604474.htm>.

7 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Problematika prevence kriminality je dlouhodobě jedním z klíčových témat bezpečnostní politiky, přičemž mezi nejvýznamnější faktory ovlivňující její efektivitu patří působení rodiny a školy. Tyto dvě instituce představují základní prostředí pro formování jedince již od útlého věku a mají zásadní vliv na jeho budoucí chování a postoje. Rodina hraje primární roli ve výchově a utváření hodnotového systému dítěte, zatímco škola plní nejen vzdělávací, ale i socializační funkci. V případech, kdy dojde k selhání v těchto oblastech, může být jedinec vystaven zvýšenému riziku sociálně patologického chování, včetně projevů kriminality. Školské prostředí tak disponuje významným potenciálem pro prevenci nežádoucích jevů a může do značné míry přispět k eliminaci rizikového chování dětí a mládeže.

Cílem výzkumné části této práce bylo analyzovat úlohu školských zařízení v rámci preventivního systému v Plzeňském kraji a posoudit jejich přínos při snižování výskytu rizikového chování u žáků. Výzkum vycházel z předpokladu, že školy jsou institucemi s jedinečným postavením, které jim umožňuje včas identifikovat rizikové chování a zároveň realizovat opatření vedoucí k jeho prevenci. Vedlejším cílem bylo zmapovat konkrétní preventivní programy a aktivity, které jsou ve školách aplikovány v rámci prevence kriminality, a zároveň vyhodnotit jejich účinnost z pohledu pedagogů.

Výzkum byl zaměřen na učitele základních škol, a to jak prvního, tak druhého stupně, jelikož právě oni jsou v přímém kontaktu se žáky a mají detailní přehled o tom, jaké preventivní aktivity jsou ve školním prostředí realizovány a jaký mají dopad na chování žáků. Zároveň mohli poskytnout relevantní informace týkající se spolupráce škol s dalšími institucemi zapojenými do prevence kriminality. Pro zajištění co nejvyšší objektivity a otevřenosti odpovědí byl zvolen anonymní způsob sběru dat, což umožnilo získat validnější informace o reálném stavu preventivních opatření na školách.

Empirická část práce vycházela z dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 70 pedagogických pracovníků ze 7 základních škol prvního i druhého stupně v Plzeňském kraji. Získaná data byla následně podrobena důkladné analýze. Statistické zpracování odpovědí umožnilo kvantifikovat míru zapojení škol do preventivních aktivit, identifikovat nejčastěji realizované programy a vyhodnotit jejich vnímanou účinnost z pohledu učitelů.

Výsledky výzkumu poskytly ucelený pohled na vnímání preventivních aktivit ve školním prostředí, míru spolupráce mezi školami a složkami Policie ČR či dalšími institucemi, a také na efektivitu programů zaměřených na eliminaci kriminality a rizikového chování. Získaná data umožnila identifikovat, jak pedagogové hodnotí dosavadní preventivní opatření a které aktivity považují za nejefektivnější pro tvorbu bezpečného školního prostředí. Tyto poznatky mohou být využity jako podklad pro zefektivnění stávajících preventivních strategií a zlepšení spolupráce mezi školami a dalšími subjekty prevence kriminality v Plzeňském kraji.

Na základě stanovených cílů výzkumu a s ohledem na zvolené téma role školských zařízení v systému prevence kriminality byly formulovány následující hypotézy:

Hypotéza č. 1

Učitelé druhého stupně základních škol se častěji setkávají s projevy rizikového chování u žáků než učitelé prvního stupně.

Hypotéza č. 2

Podpora ze strany vedení školy je zásadním faktorem pro úspěšnou realizaci preventivních aktivit.

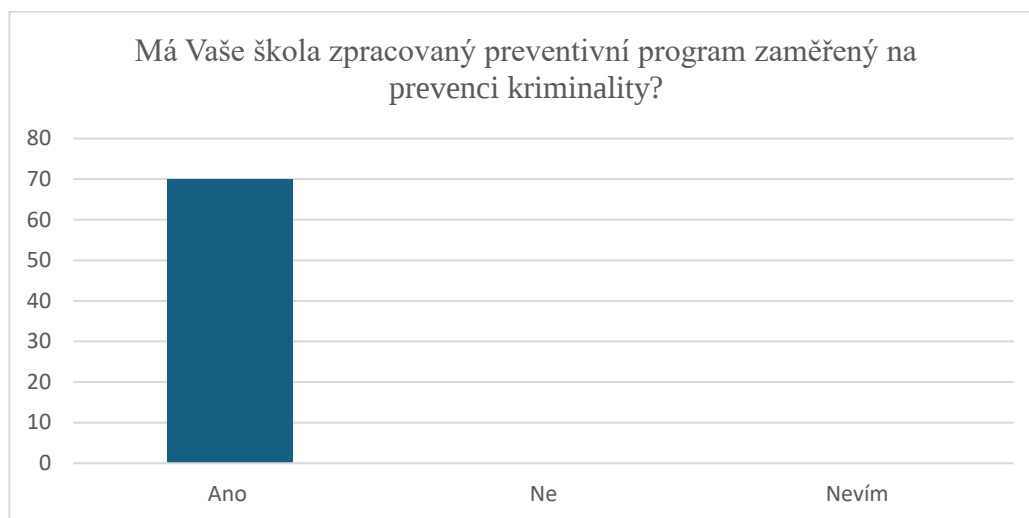
Hypotéza č. 3

Žáci nejvíce oceňují preventivní aktivity, které jsou interaktivní a zahrnují aktivní účast žáků, jako jsou besedy s osobními zkušenostmi.

7.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V rámci dotazníkového šetření bylo zkoumáno, zda mají školy Plzeňském kraji vytvořený preventivní program zaměřený na eliminaci rizikového chování a prevenci kriminality. Výsledky jednoznačně ukázaly, že všech 70 respondentů uvedlo existenci takového programu na své škole, což svědčí o vysoké míře připravenosti vzdělávacích institucí v této oblasti. Zjištění potvrzují, že školy vnímají prevenci kriminality jako nezbytnou součást výchovně-vzdělávacího procesu a aktivně se podílejí na její realizaci.

Graf 1: Odpovědi respondentů na otázku, zda má škola zpracovaný preventivní program se zaměřením na prevenci kriminality¹⁸

Podle vyjádření respondentů preventivní programy obvykle zahrnují pravidelná setkání s odborníky z oblasti prevence, spolupráci s Policií ČR a neziskovými organizacemi zaměřenými na práci s mládeží. Většina škol své programy pravidelně aktualizuje, přičemž reflektuje aktuální potřeby žáků i nové trendy v oblasti rizikového chování. Preventivní aktivity se přitom nezaměřují pouze na samotné žáky, ale rovněž na další zainteresované skupiny, jako jsou pedagogové a rodiče. Pravidelné vzdělávací semináře a odborné workshopy pomáhají učitelům identifikovat rizikové chování v rané fázi a včas na něj adekvátně reagovat.

Zjištění, že žádná škola neodpověděla negativně na otázku existence preventivního programu, naznačuje, že tyto aktivity jsou pevně zakotveny ve školních vzdělávacích programech. Přístup škol k prevenci kriminality je tak nejen systematický, ale také dlouhodobý a cílený na zajištění bezpečného školního prostředí. Aktivní implementace preventivních opatření přispívá k posilování pozitivního sociálního klimatu ve školách, redukci výskytu rizikového chování a vytváření bezpečnějšího prostředí pro vzdělávání.

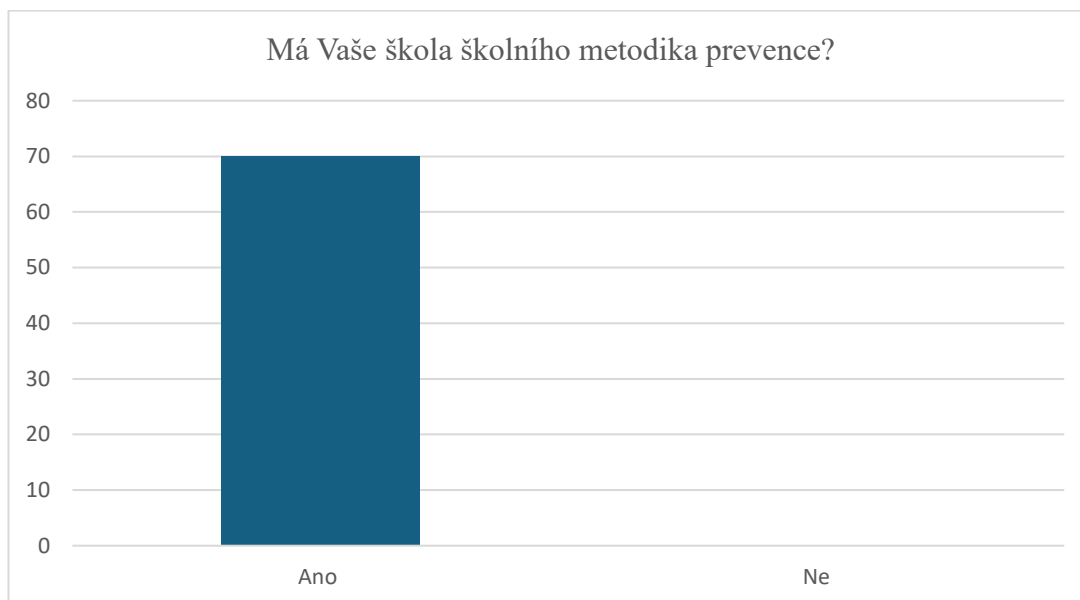
Celkové výsledky šetření naznačují, že školy se snaží pružně reagovat na aktuální výzvy a neustále inovovat své preventivní aktivity. Významnou roli v tomto procesu hraje podpora ze strany vedení škol a spolupráce s externími partnery, která výrazně zvyšuje

¹⁸ Vlastní zdroj.

efektivitu preventivních programů. Dlouhodobě systematická práce v oblasti prevence kriminality se tak ukazuje jako klíčový faktor pro úspěšný rozvoj žáků a budování bezpečného školního prostředí.

V rámci dotazníkového šetření byla pedagogům položena druhá otázka týkající se existence školního metodika prevence na jejich škole. Všechny zúčastněné školy, tedy 70 respondentů, uvedly, že tuto pozici mají obsazenou. Tento výsledek naznačuje, že vzdělávací instituce v Plzeňském kraji si uvědomují zásadní roli prevence rizikového chování a aktivně se podílejí na vytváření bezpečného a podpůrného prostředí pro své žáky.

Graf 2: Odpovědi respondentů na otázku, zda má škola školního metodika prevence.¹⁹

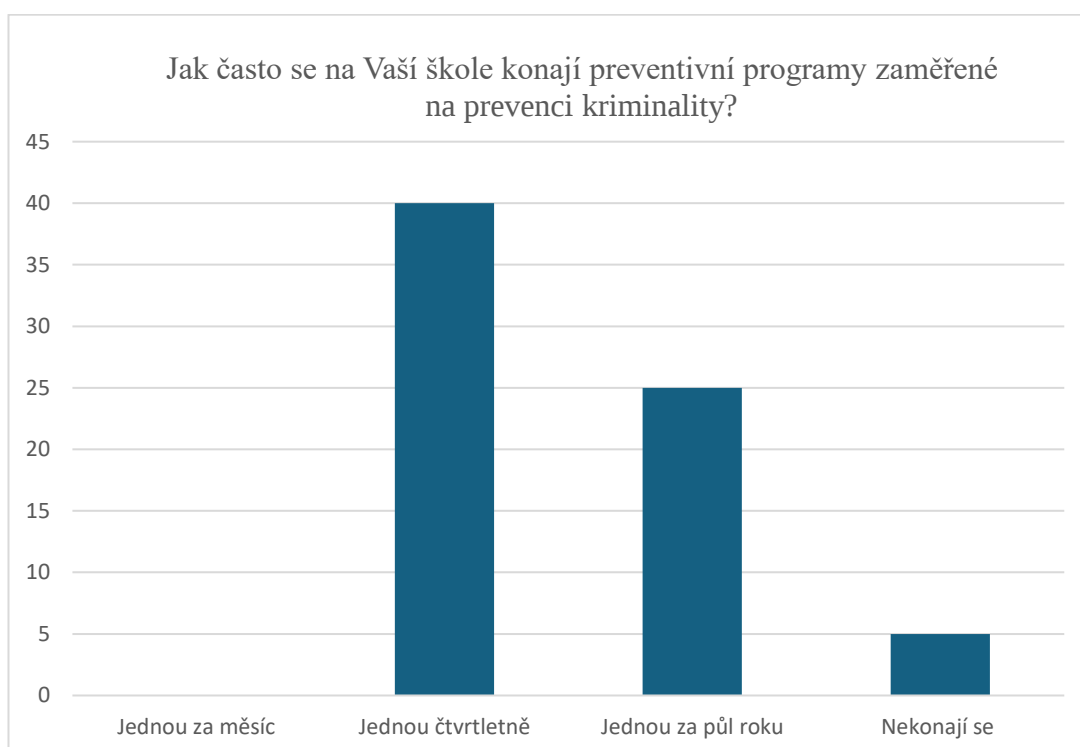

Lze konstatovat, že role školního metodika prevence je v současném školním systému nezastupitelná. Jeho působení přesahuje rámec samotné organizace preventivních aktivit a zahrnuje komplexní podporu žáků v oblasti psychické pohody a sociálních vztahů. Aktivní podpora této funkce ze strany vedení školy, spolupráce s pedagogickým sborem i dalšími institucemi zaměřenými na prevenci kriminality může výrazně přispět ke snižování výskytu rizikového chování mezi žáky.

¹⁹ Vlastní zdroj.

Celkové výsledky dotazníkového šetření ukazují, že školy v Plzeňském kraji přikládají prevenci kriminality značný význam a usilují o její systematickou implementaci do školního prostředí. Školní metodik prevence se v tomto procesu jeví jako klíčový prvek, jehož činnost přináší dlouhodobé přínosy nejen pro žáky, ale i pro celou školní komunitu.

Graf 3: Odpovědi respondentů na otázku, jak často se na škole konají preventivní programy zaměřené na prevenci kriminality.²⁰

V rámci dotazníkového šetření byla pedagogickým pracovníkům položena otázka, jak často jsou na jejich škole realizovány preventivní programy zaměřené na prevenci kriminality. Nejčastější odpovědí bylo, že tyto programy probíhají jednou za čtvrtletí, což uvedlo 40 respondentů. Dalších 25 učitelů uvedlo, že preventivní aktivity jsou organizovány s frekvencí jednou za půl roku. Pouze 5 dotázaných uvedlo, že na jejich škole se obdobné programy nekonají vůbec, a žádná škola neorganizovala preventivní aktivity na měsíční bázi.

Získaná data naznačují, že většina škol v Plzeňském kraji si uvědomuje význam prevence rizikového chování a snaží se tyto aktivity začleňovat do svého vzdělávacího programu. Nejčastější frekvence, tedy čtvrtletní realizace preventivních programů,

²⁰ Zdroj vlastní.

umožňuje školám pravidelně pracovat s žáky a reagovat na aktuální vývoj rizikového chování ve společnosti. Naopak školy, které organizují tyto aktivity pouze jednou za pololetí, často uváděly, že důvodem méně časté realizace jsou časová omezení, nedostatek personálních kapacit nebo omezené finanční prostředky.

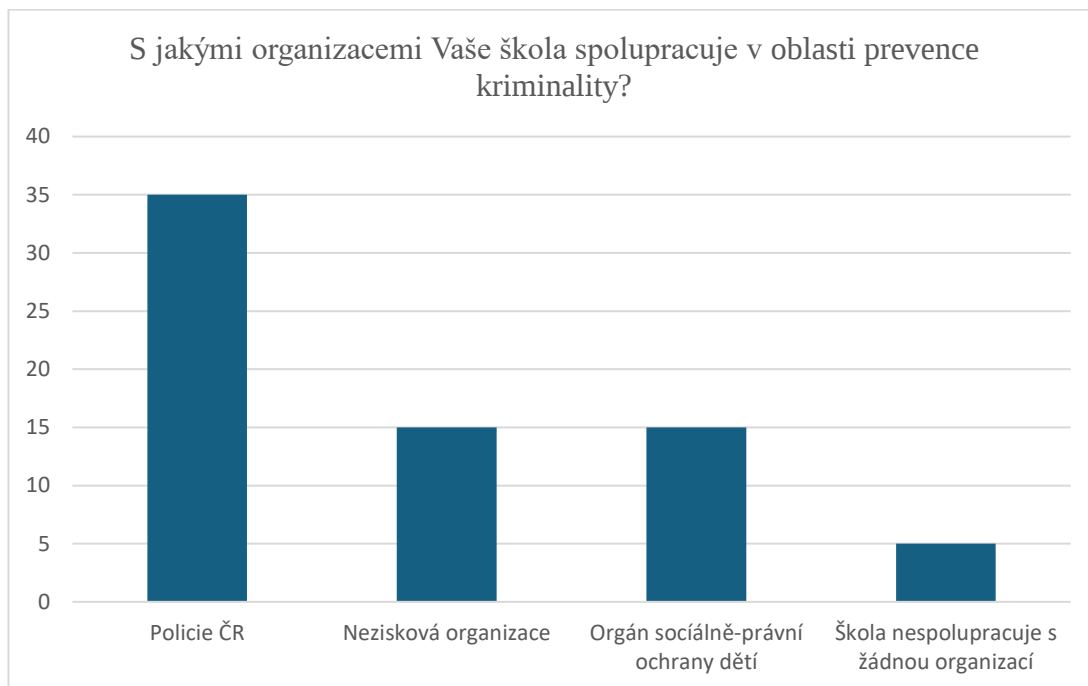
Situace škol, kde se preventivní programy neorganizují vůbec, představuje rizikový faktor, neboť absence těchto aktivit může vést k opožděné identifikaci rizikového chování či k jeho přehlížení. Pravidelné preventivní aktivity přitom slouží nejen jako nástroj prevence, ale také jako prostředek k posilování důvěry mezi žáky, učiteli a dalšími odborníky působícími v oblasti prevence kriminality.

Preventivní programy jsou nedílnou součástí školní strategie zaměřené na eliminaci rizikového chování a kriminality mezi dětmi a mládeží. Jejich pravidelnost, obsahová kvalita a způsob realizace mají přímý dopad na míru bezpečnosti ve školním prostředí. Školy, které systematicky začleňují prevenci do svého vzdělávacího plánu, mohou efektivněji předcházet negativním jevům a lépe podporovat zdravý sociální vývoj žáků.

Výsledky dotazníkového šetření tedy naznačují, že přestože většina škol realizuje preventivní programy, existuje zde stále prostor pro zlepšení. Zajištění častější frekvence těchto aktivit, rozšíření spolupráce s odbornými institucemi či zapojení externích specialistů do preventivní činnosti mohou výrazně zvýšit efektivitu těchto programů. Klíčovou roli v tomto procesu hraje vedení školy a školní metodik prevence, kteří by měli zajistit nejen administrativní podporu, ale také dostatečné personální a materiální zázemí pro realizaci preventivních opatření.

Celkově lze konstatovat, že pravidelné preventivní programy představují významný faktor v oblasti budování bezpečného školního prostředí. Pomáhají žákům nejen lépe porozumět potenciálním rizikům a důsledkům rizikového chování, ale také posilují jejich schopnost aktivně vyhledávat pomoc v případě ohrožení. Kromě toho podporují otevřenou komunikaci mezi školou, rodinou a odbornými institucemi, což přispívá k vytvoření komplexního systému prevence kriminality a ochrany dětí před negativními vlivy okolního prostředí.

Graf 4: Odpovědi respondentů na otázku, s jakými organizacemi škola spolupracuje v oblasti prevence kriminality.²¹

Výsledky šetření ukázaly, že nejčastějším partnerem škol v oblasti prevence kriminality je Policie České republiky, kterou jako klíčovou spolupracující instituci označilo 35 respondentů. Policie ČR je pro školy klíčovým partnerem zejména při realizaci preventivních přednášek a praktických ukázek, které žákům přibližují důsledky protiprávního jednání. Dále spolupráce zahrnuje pravidelné návštěvy policistů, kteří žákům poskytují informace o rizicích spojených s kriminalitou a zároveň jim nabízejí rady, jak se chránit před potenciálně nebezpečnými situacemi. Pedagogové tuto spolupráci hodnotí pozitivně, neboť přímý kontakt s odborníky napomáhá efektivnějšímu vnímání preventivních opatření mezi žáky.

Druhou nejčastěji uváděnou formou spolupráce je partnerství s neziskovými organizacemi, které zmínilo 15 respondentů. Tyto organizace se zaměřují zejména na realizaci workshopů, jejichž cílem je rozvoj sociálních dovedností, zvládání konfliktních situací nebo prevence šikany. Některé neziskové organizace poskytují rovněž individuální podporu žákům, kteří se ocitli v náročných životních podmínkách a potřebují odborné poradenství.

²¹ Zdroj vlastní.

Stejný počet respondentů (15) uvedl, že jejich škola aktivně spolupracuje s orgánem sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Tato forma spolupráce je zásadní především v případech, kdy se u žáků objevují známky zanedbávání péče, domácího násilí či jiných vážných sociálních problémů. OSPOD školám často poskytuje metodické vedení a asistenci při řešení konkrétních případů, což pomáhá efektivněji chránit ohrožené děti a zajistit jim odpovídající podporu.

Zajímavým zjištěním je skutečnost, že pět pedagogů uvedlo, že jejich škola v oblasti prevence kriminality nespolupracuje s žádnou externí organizací. Tento fakt naznačuje, že i přes široké možnosti zapojení odborných institucí existují školy, které se dosud na externí subjekty v rámci prevence neobracejí. To poukazuje na prostor pro další rozvoj a zlepšení v této oblasti, zejména pokud jde o rozšíření informovanosti o dostupných možnostech spolupráce.

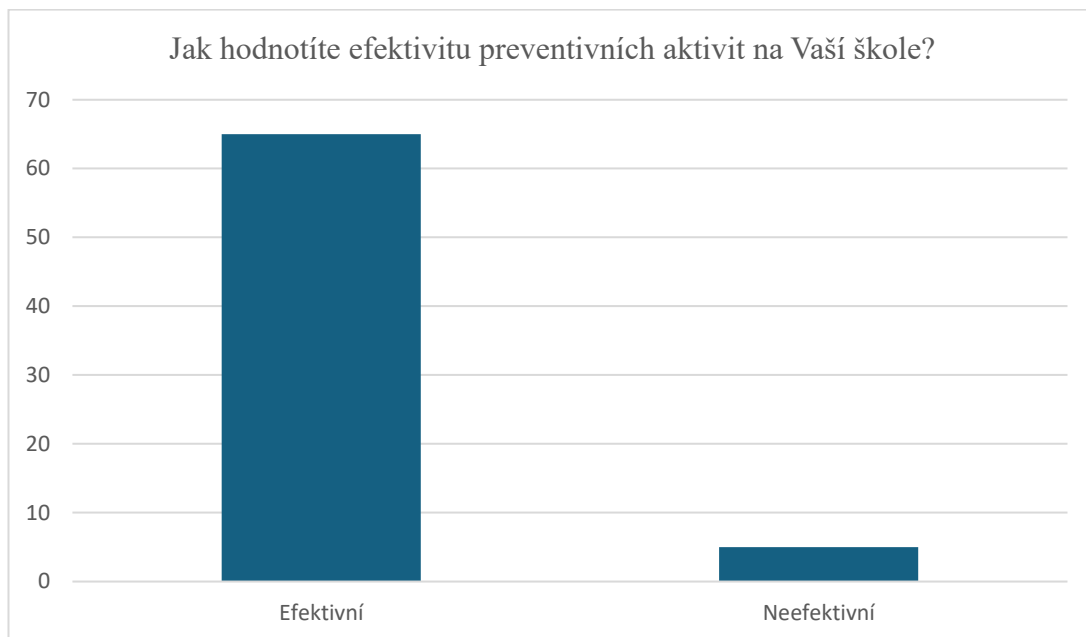
Celkově lze konstatovat, že školy v Plzeňském kraji vnímají spolupráci s externími organizacemi jako důležitou součást prevence rizikového chování u žáků. Učitelé nejvíce oceňují praktické ukázky a sdílení reálných zkušeností odborníků, které žákům umožňují lépe pochopit důsledky rizikového chování.

Pravidelná spolupráce škol s odborníky z různých institucí nejen posiluje preventivní opatření, ale zároveň umožňuje pružnější reakci na aktuální problémy, se kterými se žáci setkávají. Kombinace preventivních programů, odborných přednášek a individuálního poradenství přispívá k vytváření bezpečnějšího a podnětnějšího školního prostředí.

Ze získaných dat vyplývá, že nejúčinnější prevence kriminality je založena na propojení škol s externími odborníky, kteří dokáží nabídnout nejen teoretické znalosti, ale i praktické zkušenosti potřebné pro snižování rizikového chování mezi dětmi a mládeží. Tento mezioborový přístup se ukazuje jako klíčový faktor pro efektivní prevenci a podporu zdravého sociálního klimatu ve školách.

V rámci realizovaného dotazníkového šetření byla učitelům položena otázka zaměřená na hodnocení účinnosti preventivních programů na školách. Výsledky ukázaly, že většina respondentů – konkrétně 65 učitelů – hodnotí preventivní aktivity jako přínosné a efektivní. Naopak 5 respondentů vyjádřilo názor, že preventivní opatření na jejich škole nejsou dostatečně účinná.

Graf 5: Odpovědi respondentů na otázku, jak hodnotí efektivitu preventivních aktivit ve škole.²²

Pozitivní zpětná vazba od převážné části učitelů naznačuje, že preventivní programy představují důležitý nástroj při snižování výskytu rizikového chování mezi žáky. Klíčovým faktorem jejich úspěšnosti se jeví pravidelnost realizace a kvalitní spolupráce s odbornými institucemi, mezi něž patří například Policie ČR či orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Učitelé oceňují zejména interaktivní formy prevence, které aktivně zapojují žáky a podporují jejich porozumění rizikovým situacím. Jako zvláště efektivní se ukazují besedy s odborníky, prakticky zaměřené workshopy nebo modelové situace, které žákům pomáhají osvojit si vhodné strategie řešení problémových situací.

Celkově lze konstatovat, že podle názoru většiny učitelů mají preventivní aktivity pozitivní vliv na školní klima a přispívají k předcházení problematickému chování. Výsledky šetření potvrzují nezbytnost dalšího rozvoje preventivních opatření a jejich inovace, aby byly co nejvíce přizpůsobeny aktuálním potřebám žáků. Významnou úlohu v této oblasti zastávají třídní učitelé, kteří jsou často prvním kontaktním bodem při řešení výchovných a sociálních problémů.

Z provedené analýzy vyplývá, že efektivita preventivních aktivit závisí nejen na jejich obsahu a kontinuitě, ale také na schopnosti oslovit žáky přístupnou a srozumitelnou

²² Zdroj vlastní.

formou. Klíčovým faktorem je rovněž aktivní spolupráce s rodiči a otevřená komunikace mezi školou a rodinným prostředím, které mohou významně přispět k prevenci rizikového chování a vytváření bezpečného školního prostředí podporujícího zdravý vývoj žáků.

Graf 6: Odpovědi respondentů na otázku, jaké jsou hlavní překážky pro efektivní prevenci kriminality.²³

V rámci dotazníkového šetření byla učitelům položena otázka týkající se hlavních překážek, které brání efektivní prevenci kriminality na školách. Z výsledků vyplývá, že nejčastěji zmiňovaným problémem je nedostatek času, na který upozornilo 55 respondentů. Tento faktor výrazně omezuje možnosti pedagogů věnovat se preventivním aktivitám v potřebném rozsahu a s dostatečnou důkladností. Dalším identifikovaným problémem je nezájem ze strany žáků nebo jejich rodičů, který jako překážku uvedlo 10 učitelů. Pokud žáci či jejich rodinné prostředí nevnímají prevenci jako důležitou, může se tím výrazně snižovat její celková účinnost. Zapojení všech aktérů vzdělávacího procesu je přitom klíčovým faktorem pro úspěšnost preventivních opatření.

Na druhou stranu pozitivním zjištěním je skutečnost, že žádný z respondentů nepovažuje nedostatečnou informovanost za překážku. To naznačuje, že školy mají k dispozici dostatek materiálů i zdrojů potřebných k realizaci preventivních aktivit. Určitý prostor pro zlepšení se však ukazuje v oblasti spolupráce s externími organizacemi – pět učitelů uvedlo, že jejich škola nevyužívá žádnou institucionální podporu v oblasti

²³ Zdroj vlastní.

prevence. Tato absence spolupráce může omezovat přístup škol k odborným poznatkům a moderním přístupům, které by mohly zvýšit účinnost preventivních programů. Zkušenosti odborníků, například z Policie ČR nebo neziskových organizací, mohou přitom sehrát klíčovou roli při přibližování reálných rizikových situací žákům.

Z analýzy vyplývá, že efektivita prevence kriminality na školách úzce souvisí s organizačními a časovými kapacitami institucí. Vysoké pracovní zatížení pedagogů a omezený časový prostor často brání důkladné implementaci preventivních programů, což může ovlivnit výsledky v prevenci rizikového chování. Některé školy by mohly zvážit integraci preventivních aktivit přímo do výuky, čímž by se ulevilo pedagogům od časových nároků a prevence by se stala součástí běžného vzdělávacího procesu. Důležitým krokem by rovněž mohlo být posílení spolupráce s rodiči a jejich motivace k aktivnějšímu zapojení do prevencí.

Překážky, které učitelé v dotazníku identifikovali, naznačují oblasti, kde je možné dosáhnout zlepšení. Efektivní organizace času, flexibilní plánování a širší spolupráce s externími subjekty by mohly napomoci překonat tyto bariéry a zvýšit účinnost prevence kriminality na školách.

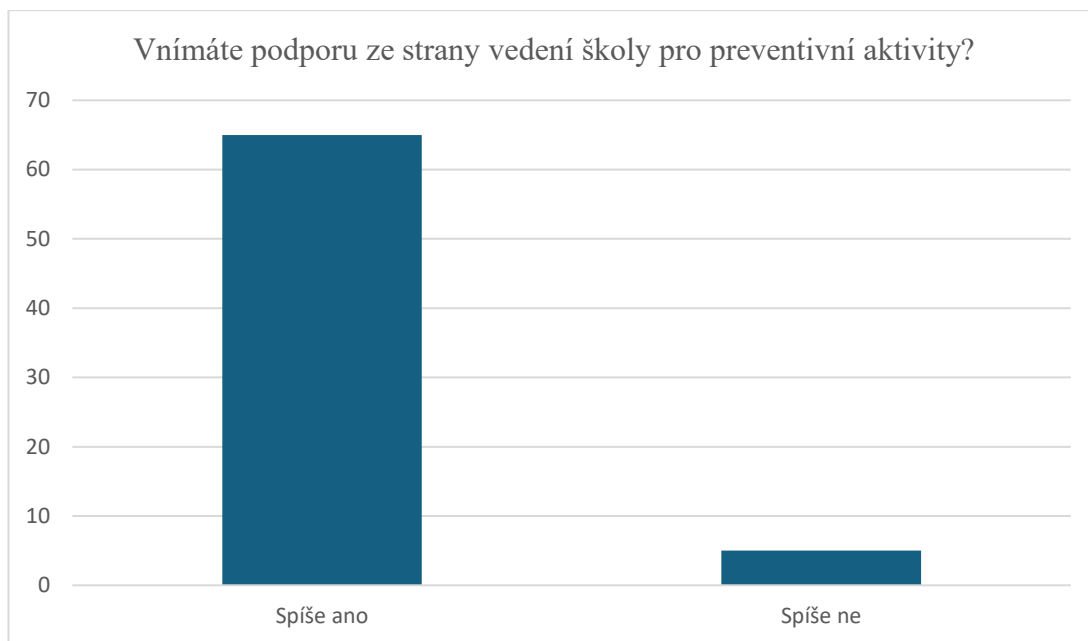
Výzkum poukazuje na to, že i když existují určité překážky, školy mají potenciál je postupně odstranit a posilovat preventivní opatření. Pravidelná evaluace preventivních programů a otevřená komunikace mezi školou, žáky a rodiči by mohly představovat klíčové faktory pro úspěšnou prevenci.

Závěry dotazníkového šetření ukazují na nezbytnost podpory učitelů v jejich preventivní činnosti, a to nejen z hlediska času, ale také v oblasti odborné pomoci. Pokud se školám podaří překonat hlavní překážky, mohou se preventivní programy stát účinnějším nástrojem v prevenci kriminality a rizikového chování u dětí a mladistvých.

65 učitelů, tedy většina respondentů, uvedla, že vnímá podporu ze strany vedení školy pro realizaci preventivních aktivit.

Graf 7: Odpovědi respondentů na otázku, zda vnímají podporu ze strany vedení školy pro preventivní aktivity.²⁴

²⁴ Zdroj vlastní.

Tato zjištění naznačují, že školy v Plzeňském kraji si uvědomují důležitost preventivních opatření a aktivně se snaží podporovat jejich realizaci. Podpora ze strany vedení školy se ukazuje jako klíčový faktor pro efektivitu preventivních aktivit. Kromě zajištění potřebných materiálních a organizačních podmínek je zásadní i motivace učitelů, kteří se angažují v prevenci mimo rámec běžné výuky. Možnost konzultace s vedením a podpora při výběru vhodných preventivních programů přispívají k vyšší kvalitě a efektivitě těchto aktivit. Otevřená komunikace a spolupráce mezi učiteli a vedením umožňuje rychlejší reakce na aktuální problémy a flexibilní úpravy preventivních strategií. Školy, kde vedení aktivně podporuje prevenci, vykazují lepší atmosféru ve třídách a nižší výskyt rizikového chování mezi žáky. Výsledky šetření tedy potvrzují, že podpora vedení je nezbytná pro dlouhodobou udržitelnost preventivních programů a jejich pozitivní dopad na chování žáků. Pokud by bylo možné snížit administrativní zátěž a zefektivnit plánování těchto programů, přineslo by to ještě lepší výsledky v oblasti prevence kriminality. Celkově lze říci, že většina učitelů cítí podporu ze strany vedení, což vytváří pevný základ pro další rozvoj preventivních aktivit. Tato podpora je klíčová pro budování bezpečného a pozitivního školního prostředí.

Graf 8: Odpovědi respondentů na otázku, jaký typ preventivních aktivit žáci nejvíce oceňují.²⁵

²⁵ Zdroj vlastní.

V rámci dotazníkového šetření byla učitelům položena otázka, jaký typ preventivních aktivit jejich žáci nejvíce oceňují. Z výsledků vyplynulo, že největší oblibu si získaly besedy s lidmi s osobní zkušeností, pro které hlasovalo 45 respondentů. Interaktivní workshopy preferovalo 20 učitelů a přednášky odborníků označilo za nejoblíbenější variantu 5 učitelů. Žádný z respondentů nezvolil jinou možnost. Výrazná preference besed s lidmi, kteří mají osobní zkušenost s rizikovým chováním nebo kriminalitou, ukazuje na důležitost autentických příběhů a skutečných životních situací. Tyto besedy umožňují žákům lépe pochopit důsledky rizikového chování a uvědomit si reálné následky nevhodných rozhodnutí.

Interaktivní workshopy, které se umístily na druhém místě, poskytují žákům prostor pro aktivní zapojení a praktické nácviky řešení krizových situací. Díky tomu se mohou lépe naučit, jak se v rizikových situacích zachovat a jaké strategie prevence použít.

Přednášky odborníků, přestože se umístily na posledním místě, stále představují důležitou součást preventivních aktivit. Nabízejí odborný pohled na danou problematiku a poskytují žákům cenné informace podložené výzkumy a statistikami.

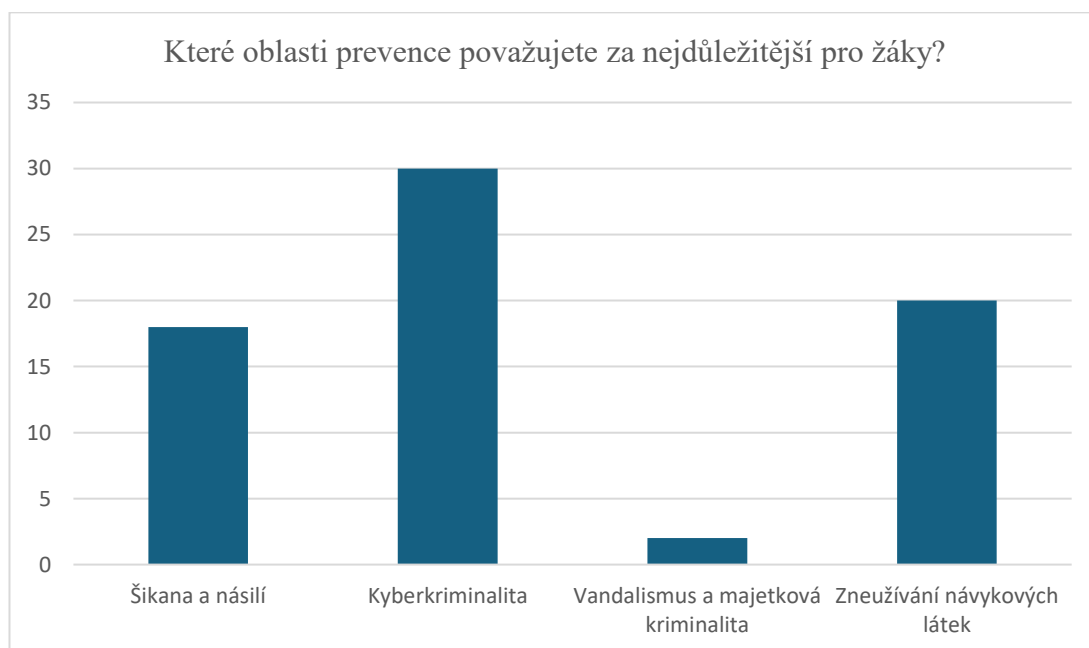
Z analýzy výsledků vyplývá, že žáci preferují aktivity, které jsou nejen interaktivní, ale i emocionálně působivé. Osobní příběhy a praktické zkušenosti mají výrazně silnější vliv na jejich vnímání prevence než teoretické informace. Tato zpětná vazba může být pro školy cenná při návrhu preventivních programů. Zaměření na autentické vyprávění a aktivní zapojení žáků může podstatně zvýšit efektivitu prevence

kriminality a přispět k nižšímu výskytu rizikového chování. Přizpůsobením preventivních aktivit preferencím žáků lze dosáhnout lepší účasti a ochoty zapojit se. Tím se rovněž podporuje vytváření bezpečnějšího školního prostředí a posilují se pozitivní vztahy mezi žáky.

Je také kladeno důraz na rozmanitost aktivit, které pomohou oslovit širokou skupinu žáků. Někteří preferují osobní kontakt s lidmi, kteří si prošli těžkými životními situacemi, jiní ocení odborné rady a praktické informace.

Školy, které se rozhodnou soustředit na interaktivní a zážitkové formy prevence, mohou pozorovat pozitivní změny v chování žáků a zlepšení celkové atmosféry na škole. Programy, které se zaměřují na autentické příběhy a aktivní účast žáků, jsou proto klíčovým nástrojem k redukci kriminality a rizikového chování mezi dětmi a mládeží.

Graf 9: Odpovědi respondentů na otázku, které oblasti prevence považujete za nejdůležitější pro žáky.²⁶

V rámci dotazníkového výzkumu byla učitelům položena otázka týkající se oblastí prevence, které považují za nejdůležitější pro své žáky. Podle výsledků se největší počet respondentů, konkrétně 30 učitelů, zaměřil na prevenci kyberkriminality. Druhou nejvíce zmiňovanou oblastí bylo zneužívání návykových látek, které za klíčové označilo 20 učitelů. Témata týkající se šikany a násilí se ukázala jako priorita pro 18 respondentů,

²⁶ Zdroj vlastní.

což ukazuje na to, že problémy narušování mezilidských vztahů mezi žáky stále přetrvávají. Naopak vandalismus a majetkovou kriminalitu považovalo za důležité pouze 2 učitele, což naznačuje, že tyto problémy nejsou v jejich školách vnímány jako časté.

Výsledky naznačují, že digitalizace a s ní spojené hrozby, jako kyberšikana, jsou pro učitele aktuálním tématem, které si žádá intenzivní preventivní přístup. Vzhledem k rostoucímu výskytu kyberšikany a zneužívání digitálních platforem se stává osvěta a pravidelná prevence stále naléhavější. Stejně tak zneužívání návykových látek zůstává oblastí, která vyžaduje neustálou pozornost. Učitelé ve svých odpovědích zdůrazňovali důležitost včasné intervence a spolupráce s odbornými institucemi, které mohou žákům přiblížit nebezpečí spojená s užíváním drog a alkoholu.

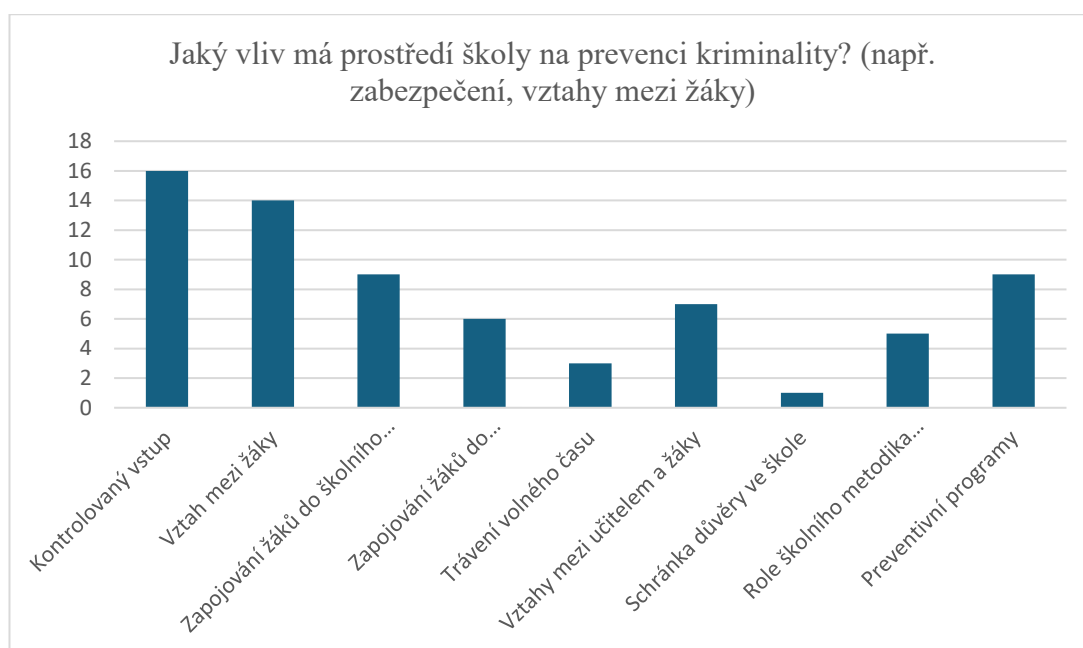
Problematika šikany a násilí je dlouhodobě přítomná v školách, i když se i nadále ukazuje jako jeden z nejvýznamnějších problémů. Prevence zaměřená na posílení pozitivních vztahů a rozvoj komunikačních dovedností žáků se ukazuje jako klíčová pro zmírnění těchto negativních jevů. I když vandalismus a majetková kriminalita nejsou označeny jako urgentní, jejich ignorování by bylo chybou. Programy zaměřené na respekt k majetku a veřejným prostorům mohou významně přispět k formování odpovědného přístupu k veřejnému prostředí.

Celkově výzkum ukazuje, že školy považují za klíčové zejména moderní hrozby, které se stále více projevují v online světě. Posílení prevence v oblasti kyberkriminality a zneužívání návykových látek se tak jeví jako zásadní krok pro ochranu zdraví a bezpečnosti žáků. Komplexní preventivní programy zaměřené na rozvoj sociálních dovedností, emoční inteligenci a kritické myšlení mohou pomoci žákům lépe rozpoznávat rizikové situace a orientovat se v nich. Učitelé v dotazníku rovněž zdůraznili nutnost neustálého profesního rozvoje v oblasti prevence, stejně jako zvýšení povědomí rodičů o preventivních aktivitách a posílení spolupráce mezi školou a rodinami, což by mohlo výrazně zlepšit efektivitu těchto opatření. Pokud školy zůstanou flexibilní a budou schopny reagovat na nové trendy a rizika, mohou významně přispět k minimalizaci kriminality a rizikového chování mezi svými žáky.

Učitelé byli dotázáni na to, jak školní prostředí ovlivňuje prevenci kriminality. Odpovědi ukázaly, že klíčovým faktorem je kontrolovaný přístup do školy, na který poukázalo 16 učitelů. Tento způsob zajišťuje vyšší úroveň bezpečnosti tím, že omezuje vstup nežádoucích osob a snižuje pravděpodobnost vzniku nebezpečných situací. Dalším

důležitým prvkem jsou pozitivní vztahy mezi žáky, které označilo 14 respondentů jako zásadní. Dobré vztahy mezi spolužáky zvyšují pocit sounáležitosti a snižují riziko šikany či násilí. Devět učitelů považovalo za podstatné zapojení žáků do školních aktivit, což posiluje jejich odpovědnost a přispívá k prevenci rizikového chování. Preventivní programy, jejichž pravidelná realizace byla zmíněna rovněž 9krát, pomáhají zvyšovat povědomí o rizicích a vybavují žáky nástroji pro předcházení kriminalitě.

Graf 10: Odpovědi respondentů na otázku, jaký vliv má prostředí školy na prevenci kriminality.²⁷

Důležitým aspektem jsou i vztahy mezi pedagogy a žáky, které sedm učitelů označilo za klíčové. Důvěrný vztah s učiteli usnadňuje žákům sdílení jejich problémů a hledání pomoci včas. Role školního metodika prevence byla zmíněna 5krát, přičemž tento odborník zajišťuje koordinaci preventivních aktivit a spolupráci s externími odborníky. Šest učitelů zdůraznilo význam zapojení žáků do preventivních programů, které zvyšují jejich povědomí o důsledcích rizikového chování a podporují pozitivní rozhodování. Volnočasové aktivity, které byly zmíněny 3krát, poskytují žákům bezpečný prostor pro rozvoj zájmů a snižují pravděpodobnost zapojení do negativních skupin. Jediný učitel poukázal na význam schránky důvěry, která slouží jako nástroj pro anonymní vyjádření obav a pomáhá včas identifikovat problémy.

²⁷ Zdroj vlastní.

Výsledky ukazují, že školní prostředí má klíčový vliv na prevenci kriminality. Kombinace bezpečnostních opatření, kvalitních vztahů mezi žáky a učiteli a aktivního zapojení žáků vytváří prostor, kde je možné rizikové chování rychle rozpoznat a zmírnit. Školy, které systematicky posilují tyto faktory, mají vyšší šanci udržet bezpečné a zdravé prostředí. Preventivní strategie zaměřené na pravidelnou realizaci programů a podporu žáků se ukazují jako efektivní nástroj pro snižování kriminality.

7.2 Vyhodnocení hypotéz

V této části práce se zaměříme na zhodnocení formulovaných hypotéz, které byly součástí naší práce. Cílem bylo identifikovat faktory, které mají vliv na prevenci rizikového chování na základních školách. Hypotézy byly testovány na základě dat získaných od učitelů základních škol prostřednictvím dotazníkového šetření. Učitelé, kteří se šetření zúčastnili, poskytli klíčové informace o své zkušenosti s prevencí rizikového chování a o svém pohledu na faktory, které tuto prevenci ovlivňují. Nyní budeme analyzovat a vyhodnocovat každou z hypotéz v kontextu získaných dat a zjištění, která byla z dotazníků vyvozena.

Hypotéza č. 1: „Učitelé 2. stupně ZŠ se častěji setkávají s projevy rizikového chování z žáků než učitelé prvního stupně.“

Získané údaje potvrzují, že učitelé druhého stupně skutečně vykazují vyšší míru setkávání se s rizikovým chováním, což odpovídá výsledkům, které byly zjištěny v průběhu šetření.

V dotazníku se ukázalo, že učitelé druhého stupně považují oblasti kyberkriminality, šikany a násilí mezi žáky za klíčové oblasti prevence. Celkem 25 učitelů z druhého stupně označilo prevenci kyberkriminality za jednu z nejdůležitějších, což ukazuje na rostoucí význam ochrany před digitálními hrozbami v této věkové skupině. Tento trend může být částečně vysvětlen rostoucí digitalizací a častějším využíváním sociálních médií a online platform, které jsou častým prostředím pro rizikové chování, jako je kyberšikana.

Dalšími častými tématy, která učitelé druhého stupně označili za klíčová, byly problémy se šikanou a násilím mezi žáky. To je v souladu s charakteristikami věkového období adolescence, kdy žáci procházejí intenzivním obdobím hledání své identity a začleňování do vrstevnických skupin. V tomto věku se může častěji projevat

agresivní chování, poruchy mezilidských vztahů a konflikty, což vytváří prostor pro rozvoj negativního chování. Učitelé ve vyšších ročnících si jsou dobře vědomi těchto výzev a častěji se setkávají s projevy násilí nebo šikany, což si žádá cílenou preventivní práci, která by těmto problémům předcházela.

Dále, na rozdíl od učitelů prvního stupně, kteří čelí jiným výzvám v oblasti prevence, je pro pedagogy druhého stupně nezbytné zaměřit se na posilování mezilidských vztahů mezi žáky a rozvoj komunikačních dovedností. Včasné rozpoznání signálů rizikového chování a efektivní komunikace mezi učiteli, žáky a rodiči jsou klíčovými faktory pro prevenci eskalace problémů. Učitelé druhého stupně tak podle výsledků šetření vnímají rizikové chování jako komplexní jev, který si žádá soustředěnou pozornost a cílené preventivní programy, které se zabývají konkrétními oblastmi, jako je například kyberkriminalita nebo násilí.

Závěrem lze říci, že výsledky dotazníkového šetření potvrzují hypotézu, že učitelé druhého stupně základních škol se častěji setkávají s projevy rizikového chování. S ohledem na specifika věkového období adolescentů a jejich potřebu orientace ve světě vrstevníků je nutné, aby školy věnovaly prevenci těchto jevů zvláštní pozornost. Prevence šikany, násilí a kyberkriminality se tak stává nezbytnou součástí školní praxe, která přispívá k vytvoření bezpečného školního prostředí a zajištění duševní pohody žáků.

Hypotéza č. 2: „Podpora ze strany vedení školy je zásadním faktorem pro úspěšnou realizaci preventivních aktivit.“

Získané údaje jasně ukazují, že pedagogové vnímají podporu ze strany školního vedení jako zásadní faktor pro efektivní implementaci preventivních programů. Z celkového počtu 70 oslovených učitelů uvedlo 65 respondentů, že cítí podporu ze strany vedení školy při realizaci těchto aktivit, což představuje vysoký podíl a podtrhuje význam tohoto faktoru.

Podpora vedení se projevuje nejen na organizační úrovni, ale také v rámci administrativní a materiální pomoci. Školy, kde vedení aktivně spolupracuje na tvorbě bezpečného a respektujícího školního prostředí, mají lepší podmínky pro realizaci preventivních programů. Tato podpora je konkrétně viditelná v zajištění finančních a časových kapacit pro různé programy zaměřené na prevenci kriminality a rizikového chování. Kromě toho se vedení škol často angažuje i v hledání odborných poradců

a spolupráci s externími organizacemi, což výrazně zvyšuje efektivitu preventivních aktivit.

Učitelé, kteří vnímali aktivní podporu vedení, častěji uváděli, že prevence na jejich škole probíhá pravidelně a systematicky. Takové školy jsou schopny reagovat na aktuální potřeby žáků a vytvářet programy, které jsou přizpůsobeny konkrétním výzvám. Naopak, školy, kde podpora vedení chybí, se potýkají s problémy, jako je nedostatek času, finančních prostředků nebo odborné pomoci, což vede k omezené realizaci preventivních aktivit a nižší motivaci učitelů. Tato absence podpory může výrazně omezit účinnost preventivních opatření a zpomalit pozitivní změny ve školním prostředí.

Psychologický aspekt podpory vedení je rovněž zásadní. Učitelé, kteří mají pocit, že jsou podporováni, jsou ochotnější se aktivně podílet na prevenci a investovat čas i energii do realizace preventivních programů. Naopak, nedostatečná podpora může vést k frustraci, poklesu motivace a větší pasivitě pedagogů, což ovlivňuje nejen kvalitu prevence, ale i celkové klima školy.

Na základě těchto zjištění lze potvrdit, že podpora vedení školy je klíčovým faktorem pro úspěšnou realizaci preventivních aktivit. Bez této podpory by bylo obtížné zajistit dlouhodobé a efektivní prevence, které by skutečně přispívaly k bezpečí a pohodě žáků. Prevence by nemohla být implementována v požadované kvalitě a pravidelnosti, což by mohlo vést ke zhoršení situace v oblasti rizikového chování. Proto je pro úspěch prevence nezbytné, aby vedení škol nejen podporovalo, ale také aktivně a dlouhodobě spolupracovalo s pedagogy na realizaci preventivních programů.

Hypotéza č. 3: „Žáci nejvíce oceňují preventivní aktivity, které jsou interaktivní a zahrnují aktivní účast žáků, jako jsou besedy s osobními zkušenostmi.“

Z celkového počtu 70 oslovených učitelů 45 respondentů uvedlo, že žáci nejvíce preferují besedy s lidmi, kteří mají osobní zkušenost s rizikovým chováním, jako jsou bývalí uživatelé návykových látek nebo oběti kyberšikany či násilí. Tento výsledek ukazuje, že žáci vnímají autentické příběhy a osobní zkušenosti jako silný nástroj prevence, který na ně působí intenzivněji než běžné teoretické výklady.

Dalších 20 učitelů uvedlo, že žáci mají pozitivní přístup k interaktivním workshopům, kde se mohou aktivně zapojit do řešení modelových situací a rozvíjet praktické dovednosti. Tento typ aktivity žákům umožňuje nejen získat teoretické

informace, ale především je vybavuje schopnostmi reagovat na skutečné problémy. Interaktivní metody poskytují žákům bezpečný prostor pro diskusi, zkoušení různých přístupů a hledání vlastních řešení, čímž se zvyšuje jejich angažovanost a ochota se do aktivit zapojit.

Výsledky šetření tedy potvrzují, že žáci preferují preventivní aktivity, které kombinují interaktivní prvky s osobním přesahem. Tyto metody se ukazují jako efektivní nástroj pro zajištění hlubšího zapojení žáků do prevence a pomáhají jim nejen lépe pochopit rizika, ale také rozvíjet dovednosti, které jim pomohou čelit těmto rizikům v reálném životě. Prevence, která zahrnuje osobní prožitky a praktické aktivity, podporuje nejen informovanost, ale i budování odolnosti vůči rizikovému chování a rozvoj zdravých postojů u žáků.

Tento přístup se ukazuje jako efektivní nejen v oblasti zvyšování povědomí o prevenci kriminality a rizikového chování, ale i v budování schopnosti žáků čelit těmto výzvám v jejich každodenním životě. Interaktivní a zážitkové formy prevence se tedy potvrzují jako významný faktor pro úspěšnost preventivních aktivit na školách.

Závěr

Tato bakalářská práce se zaměřila na roli školních zařízení v oblasti prevence kriminality v Plzeňském kraji. Cílem práce bylo analyzovat, jakým způsobem školy přispívají k prevenci rizikového chování u dětí a mládeže a jaký mají konkrétní vliv na snížení výskytu těchto jevů. Dalším cílem bylo prozkoumat různé preventivní programy a aktivity, které školy realizují, a zhodnotit jejich efektivitu v kontextu žáků. Na základě dat získaných z dotazníkového šetření mezi učiteli základních škol bylo potvrzeno, že školy skutečně mají klíčovou roli v prevenci kriminality. Pedagogové jsou často prvními, kdo zaznamenají změny v chování žáků, a mohou tak včas intervenovat, což zdůrazňuje nutnost aktivního přístupu škol a jejich spolupráce s odborníky, včetně školních metodiků prevence.

Výzkum potvrdil hypotézu, že učitelé druhého stupně základních škol se častěji setkávají s projevy rizikového chování než učitelé prvního stupně. Mezi nejčastěji zmiňované problémy patřily kyberkriminalita, šikana a násilí, a to jak fyzické, tak verbální. Toto zjištění podtrhuje důležitost prevence zaměřené na starší žáky, kteří jsou vystaveni širší škále rizik, zejména v online prostředí. Podstatnou roli v úspěšnosti prevence hraje také podpora vedení školy. Velká většina respondentů uvedla, že bez podpory vedení by bylo realizování preventivních aktivit značně obtížné. Vedení škol, které aktivně podporuje prevenci, zajišťuje potřebné materiální, finanční a časové zdroje a motivuje pedagogy k dalšímu vzdělávání v této oblasti. Tato podpora je zásadní pro udržitelnost a efektivitu preventivních programů v dlouhodobém horizontu.

Z pohledu žáků se ukázalo, že nejúčinnějšími preventivními metodami jsou interaktivní formy aktivit, jako jsou besedy s lidmi s osobními zkušenostmi. Žáci oceňují možnost aktivně se zapojit do diskusí a získat informace přímo od lidí, kteří si prošli rizikovým chováním. Tento osobní přístup má silný dopad na jejich vnímání důsledků vlastního jednání. Školy v Plzeňském kraji realizují širokou škálu preventivních programů, od jednorázových přednášek po dlouhodobé projekty zaměřené na rozvoj sociálních dovedností a podporu zdravých vztahů mezi žáky. Některé školy také využívají důvěrné schránky pro anonymní sdělení problémů nebo pořádají tematické dny, což umožňuje rychle reagovat na aktuální potřeby žáků a specifické výzvy, kterým čelí.

Na závěr lze konstatovat, že školy v Plzeňském kraji plní v prevenci kriminality nezastupitelnou úlohu. Díky každodennímu kontaktu s žáky, úzké spolupráci s rodiči a propojení s odbornými institucemi mohou efektivně předcházet rizikovému chování a přispívat k vytváření bezpečného školního prostředí. Systematické a dlouhodobé preventivní programy, podpořené aktivní účastí pedagogů, žáků i vedení škol, se ukazují jako jeden z nejúčinnějších nástrojů v prevenci kriminality mládeže a mají potenciál výrazně snížit výskyt rizikového chování mezi dětmi.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. KAISER, G., *Kriminologie: úvod do základů*. Praha, 1994. 268 s. ISBN 9788071790020.
2. KNOTOVÁ, D. *Školní poradenství*. Grada, 2014, 264 s.f, ISBN 978-80-247-8949-1.
3. MATOUŠEK, O., 2003. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 288 s. ISBN 80-7178-549-0.
4. MATOUŠEK, O., MATOUŠKOVÁ, A. *Mládež a delikvence: možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vyd. Praha: Portál, 2011. 344 s. ISBN 978-80-7363-852-8.
5. MILLER, T. W. *School violence and primary prevention*. New York: Springer, 2008. ISBN 978-0-387-75660-8.
6. MIOVSKÝ, M. & ZAPLETALOVÁ, J. *Primární prevence rizikového chování na rozcestí: specializace versus integrace. Sborník abstrakt a program III. ročníku celostátní konference „Primární prevence rizikového chování: specializace versus integrace.“* Online. Praha, 27.–28. listopadu. Tišnov: Sdružení SCAN, 2006.
7. NOVOTNÝ, O., ZAPLETAL, J. *Kriminologie*. 3. přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. 528 s. ISBN 9788073573775.
8. PARMOVÁ, L. *Strategie České školní inspekce*. 1. vyd. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2010, 100 s. ISBN 978-80-7314-187-5.
9. PROTIVINSKÝ, M. *Prevence kriminality*. Praha: Nakladatelství Armex, 1999. 86 s. ISBN 80-86244-03-2.
10. PRŮCHA, J. *Srovnávací pedagogika: mezinárodní komparace vzdělávacích systémů*. 3., aktualizované vydání. Praha: Portál, 2015, 333 s. ISBN 978-80-262-0870-9.
11. SLÁDEČEK, V. *Obecné správní právo*. 2. aktualizované vydání. ASPI a.s. 2009. 464 s. ISBN 978-807-3573-829.
12. SVATOŠ, R. *Základy kriminologie a prevence kriminality*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2009. 118 s. ISBN 978-80-86708-81-2.
13. VÁGNEROVÁ, M. *Školní poradenská psychologie pro pedagogy*. Praha: Karolinum, 2005. 430 s. ISBN 80-246-1077-4.

14. VICHLENDÁ, M., BÉREŠ, L. *Prevence kriminality pro studující a učitele policejních škol MV*. Praha, 2008. 38 s.
15. VÍTKOVÁ, M., *Integrativní speciální pedagogika: integrace školní a sociální*. Brno, 2004. 464 s. ISBN 80-7315-071-9.
16. ZAPLETAL, J. a kol. *Prevence kriminality*. 3. přepracované vydání. Praha: Vydavatelství PA ČR v Praze, 2008, s. 108. ISBN 978-80-7251-270-6.
17. ZOUBKOVÁ, I. a kol. *Kriminologický slovník*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011. 256 s. ISBN 9788073803124.
18. ZOUBKOVÁ, I., NIKL, J., ČERNÍKOVÁ, V. *Kriminalita mládeže*. Praha: PA ČR, 2001. 89 s. ISBN 80-7251-070-3.

Elektronické zdroje

1. ČESKO. MINISTERSTVO VNITRA. *Strategie prevence kriminality v České republice na léta 2022 až 2027* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra ČR, 2022 [cit. 2025-02-21]. Dostupné z WWW: <<https://mv.gov.cz/clanek/strategie-prevence-kriminality-v-ceske-republice-na-lea-2022-az-2027.aspx>>.
2. ČESKO. ČSÚ [Český statistický úřad]. *Kriminalita v Plzeňském kraji v roce 2024* [online]. Dostupné z WWW: <<https://csu.gov.cz/plk/kriminalita-v-plzenskem-kraji-v-roce-2024>>.
3. ČESKO. RADA PLZEŇSKÉHO KRAJE. *Rada Plzeňské kraje* [online]. Dostupné z WWW: <https://usneseni.kr-plzensky.cz/temp/638768011861750829_48/publikace71604474.htm>.

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon č. 2/1969 Sb. ze dne 8. ledna 1969 o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky. In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1969-2>>.
2. ČESKO. Zákon č. 359/1999 Sb. ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí. In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-359>>.
3. ČESKO. Zákon č. 257/2000 Sb. ze dne 14. července 2000 o Probační a mediační službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů,

- zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediační službě). In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>>.
4. ČESKO. Zákon č. 128/2000 Sb. ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128#p35-2>>.
 5. ČESKO. Zákon č. 218/2003 Sb. ze dne 25. června 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218#p1-1>>.
 6. ČESKO. Zákon č. 561/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon). In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561>>.
 7. ČESKO. Zákon č. 563/2004 Sb. ze dne 24. září 2004 o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů. In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-563>>.
 8. ČESKO. Vyhláška č. 14/2005 Sb. ze dne 29. prosince 2004 o předškolním vzdělávání. In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14>>.
 9. ČESKO. Zákon č. 179/2006 Sb. ze dne ze dne 30. března 2006 o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání). In <*Zákony pro lidi.cz*> [online]. © AION CS 2010–2025. Dostupné z WWW: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-179>>.

Seznam zkratk

ČŠI – Česká školní inspekce

ISCED – International Standard Classification of Education

MŠMT – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany

UNESCO – Organizace spojených národů pro výchovu, vědu a kulturu

VOŠ – Vyšší odborná škola

Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Odpovědi respondentů na otázku, zda má škola zpracovaný preventivní program se zaměřením na prevenci kriminality	40
Graf 2: Odpovědi respondentů na otázku, zda má škola školního metodika prevence...	41
Graf 3: Odpovědi respondentů na otázku, jak často se na škole konají preventivní programy zaměřené na prevenci kriminality.....	42
Graf 4: Odpovědi respondentů na otázku, s jakými organizacemi škola spolupracuje v oblasti prevence kriminality.....	44
Graf 5: Odpovědi respondentů na otázku, jak hodnotí efektivitu preventivních aktivit ve škole.	46
Graf 6: Odpovědi respondentů na otázku, jaké jsou hlavní překážky pro efektivní prevenci kriminality.....	47
Graf 7: Odpovědi respondentů na otázku, zda vnímají podporu ze strany vedení školy pro preventivní aktivity.	48
Graf 8: Odpovědi respondentů na otázku, jaký typ preventivních aktivit žáci nejvíce oceňují.....	49
Graf 9: Odpovědi respondentů na otázku, které oblasti prevence považujete za nejdůležitější pro žáky.....	51
Graf 10: Odpovědi respondentů na otázku, jaký vliv má prostředí školy na prevenci kriminality.....	53

Seznam příloh

- I. Dotazník – prevence kriminality

Přílohy

Příloha č. I: Dotazník

Prevence kriminality

Vážený pane učiteli/ Vážená paní učitelko,

věnujte prosím několik minut vyplnění následujícího dotazníku, který je součástí empirické části mé bakalářské práce. Dotazník je anonymní a slouží výhradně k účelům této práce. Vaše odpovědi nám pomohou lépe pochopit roli školských zařízení v prevenci kriminality v Plzeňském kraji. Prosím, odpovězte co nejupřímněji.

Děkuji za Vaši ochotu a čas!

1. Má Vaše škola zpracovaný preventivní program zaměřený na prevenci kriminality?
 - a) ano
 - b) ne
 - c) nevím

2. Má Vaše škola školního metodika prevence?
 - a) ano
 - b) ne

3. Jak často se na Vaší škole konají preventivní programy zaměřené na prevenci kriminality?
 - a) jednou za měsíc
 - b) jednou čtvrtletně
 - c) jednou za půl roku
 - d) nekonají se

4. S jakými organizacemi Vaše škola spolupracuje v oblasti prevence kriminality?
 - a) Policie ČR
 - b) Nezisková organizace
 - c) Orgán sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)
 - d) škola nespolupracuje s žádnou organizací

5. Jak hodnotíte efektivitu preventivních aktivit na Vaší škole?
 - a) efektivní
 - b) neefektivní

6. Jaké jsou hlavní překážky pro efektivní prevenci kriminality na Vaší škole?
- a) nedostatek času
 - b) nezájem žáků/rodičů
 - c) nedostatečná informovanost
 - d) jiné (uved'te jaké)
7. Vnímáte podporu ze strany vedení školy pro preventivní aktivity?
- a) spíše ano
 - b) spíše ne
8. Jaký typ preventivních aktivit Vaši žáci nejvíce oceňují?
- a) přednášky odborníků
 - b) besedy s lidmi s osobní zkušeností
 - c) interaktivní workshopy
 - d) jiné (uved'te jaké)
9. Které oblasti prevence považujete za nejdůležitější pro žáky?
- a) šikana a násilí
 - b) kyberkriminalita
 - c) vandalismus a majetková kriminalita
 - d) zneužívání návykových látek
10. Jaký vliv má prostředí školy na prevenci kriminality? (např. zabezpečení, vztahy mezi žáky)